

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-38
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto IX. - Štev. 37

Trst - Gorica 16. septembra 1955

Izhaja vsak petek

TOČKA 8. MEMORANDUMA

Točka 8. Spomenice o soglasju, ki je temelj nove ureditve, oziroma lanskega rešitve atžarskega vprašanja, je zadnje dni znova postala predmet zanimanja. Tukajšnji »Primorski dnevnik« je 9. t. m. objavil članek, v katerem poziva Slovence, ki imajo tu stalno bivališče, a nimajo italijanskega državljanstva, naj vložijo pri Generalnem vladnem komisariatu posebno izjavo, v kateri naj navedejo vse svoje osebne podatke iz osebne izkaznice, kakor tudi podatke vseh svojih družinskih članov in izjavijo, da se poslužujejo z vsemi učniki določb člena 8. Spomenice o soglasju od 5. oktobra 1954. Ker so prav zdaj v zraku nove nametivne na tukajšnjih slovenskih šolah in marsikoga skrbi, ali mu bodo oblasti še nadalje dovolile, da ostane v Trstu, je seveda to navodilo pri vseh prizadetih vzbudilo veliko pozornost.

Člen 8. Spomenice o soglasju glasi: »V roku enega leta od dneva podpisa te Spomenice o soglasju se morejo osebe, ki so bile prej pristojne na področjih, ki pridejo pod civilno upravo Italije odnosno Jugoslavije, na isto takoj vrniti. Osebe, ki se na ta način vrnejo, kakor tudi tiste, ki so se že vrnile, bodo uživale enake pravice kakor ostali prebivalci teh področij.«

Kakor vidimo, so pojmi in izrazi, ki jih uporablja besedilo tega člena, zelo široki ali pa tudi zelo ozki, kakor se jih pač tolmači. Ze ko smo lani komentirali londonski sporazum, smo rekli, da besedilo marsikje vzbuja videnje, da v podrobnostih niso dosegli soglasja in so ga zato formulirali tako, da je zadovoljilo tako Italijo, kakor Jugoslavijo. Podrobno tolmačenje so pa očitno odložili na kasnejši čas.

Eno izmed takšnih točk so prav navedeni prvi stavki člena 8. Spomenice o soglasju. To velja seveda v primeru, da dejansko niso dosegli sporazuma o njihovem tolmačenju, česar pa iz kakršnih koli razlogov niso hoteli sporočiti javnosti.

Po razlagi »Primorskega dnevnika« naj bi določila tega člena veljala za vse jugoslovanske državljanke, ki so pred 4. oktobrom 1954 imeli v Trstu svoje stalno bivališče (rezidenco). Tu gre očitno za pomoto, kajti tako po italijanskem, kakor tudi po angleškem in srbsko-hrvatskem tekstu ne gre za rezidenco ali »stalno bivanje«, tem več za »apertinentno«, »pristojnost ali »zavičajnost«, kar je drugačen pojem. Odgovarja mu nekako nekdanja avstrijska »domovinska pravica«. Vsekakor pa je glede tega potrebno tolmačenje, kajti vprašanje je, ali so se tuji, ki so sestavljali Spomenico o soglasju, zavedali, kakšne posledice lahko nastopijo zaradi tega, ker pozna sodobna italijanska upravna praksa samo rezidenco. Sele takšno tolmačenje lahko razširi veljavnost člena 8. Spomenice o soglasju na vse pred 4. oktobrom 1954 tu rezidentne jugoslovanske državljanke. Dokler pa takega tolmačenja ni, je gotovo samo to, da so ta določila veljavna za osebe, ki so bile prej tu pristojne, ki imajo torej s tukajšnjim ozemljem neko tesnejšo zvezo. Ali naj glede tega veljajo bivša avstrijska določila o »pristojnosti« ali kakšna druga, ali bodo ta značaj priznali samo tu rojenim in njihovim potomcem je tudi vprašanje.

Tem važnim nejasnostim se pridružuje še meglena beseda »prej«. Tudi pred prvo svetovno vojno? Najdelj ob izbruhu druge svetovne vojne? Na dan podpisa pariške mirovne pogodbe? V ljubljanskih listih smo takoj po sporazumu zasledili tolmačenje, da bi se po določilih te točke smeli vrniti v Trst in okolice vsi domačini, ki so med obema vojnoma ali kasneje to ozemlje zapustili. Pozanimali smo se nato pri osebnostih, ki na jugoslovanski uradni strani lahko kaj vedo, pa je bilo rečeno, da takšna razlaga ne drži. Ker govori člen 8. v svojem nadaljevanju o prenosu, prodaji itd. imovine teh oseb, ki se preselijo, je s tem po dana možnost, da se ga lahko tolmači tudi tako ozko, čes da velja samo za osebe, ki so se selile sem in tja v času odkar je trajal vojni jugoslovansko-italijanski spor za to ozemlje, t. j. odkar so kpr je zasedle zavezniške in jugoslovanske čete, najdelj pa od izbruha druge svetovne vojne. Kakor vidimo je postavil »Primorski dnevnik« zelo široko razlago. Ali pa ima zanjo kakšno osnovo ali je pa le tolažilo za dejstvo, da se ni na londonskih dogovorih poskrbelo nič, za to, da bi se v te kraje lahko

SOVJETSKO-NEMŠKI RAZGOVORI V MOSKVI

Pol uspeh - pol neuspeh

Pretekli terek so v Moskvi objavili poročilo o rezultatih nemško-sovjetskih razgovorov, ki predstavljajo prvi diplomatski stik med Sovjetsko zvezo, ki gospodari nad Vzhodno Nemčijo, in kanclerjem Adenauerjem, ki je predsednik nekomunistične Zahodne Nemčije. Do zadnjega so nepovedovali, da bi konferenca najbrž končala z neuspehom, toda rešil jo je neposredni razgovor med Bulganinom in Adenauerjem, na katerem je bil dosežen kompromis, s katerim se je rešilo, kar se je rešiti dalo. Tako vsaj ne bo vsa pot zastoj. Zaenkrat je tudi to nekaj. Po tej vojni smo že pogosto lahko opazovali, kako počasni in tipajoči so v občutljivih primerih prvi koraki diplomatije. In nemški primer je gotovo tak primer.

Iz poročila smo zvedeli, da so Nemci privolili v vzpostavitev diplomatskih odnosov s Sovjetsko zvezo, medtem ko so prej zatrjevali, da tega ne bodo storili, če ne bo rešeno tudi vprašanje nemških ujetnikov in nemškega zedinjenja. Po drugi strani pa so tudi Sovjeti obljubili, da bodo amnestirali obojene Nemce, ki so se vedno zaprti v ječah ali taboriščih Sovjetske zveze, in da bodo v bližnji bodočnosti poskrbeli za njihovo osvoboditev. Obe strani sta tudi izrekli nekatero pridržke. Tako zahodni Nemci ne priznavajo sedanjih nemških mej, posebno ne črte Odra-Nisa, kajti po njihovem bo nemške meje lahko ločila samo mirovna pogodba. Sovjeti pa so podredili osvoboditev ujetnikov odobritvi sporazuma po bonnskem parlamentu in vzpostavitvi diplomatskih odnosov s Sovjetsko zvezo. Poročilo namreč napoveduje, da bodo v Bonnu in Moskvi ustanovili diplomatski predstavništvi obeh držav in zatrjuje, da je doseženi sporazum v skladu s koristmi miru in evropske varnosti. Obe državi sta tudi prepričani, da bo vzpostavitev diplomatskih odnosov pospešila vzpostavitev etnotne nemške države. Cimprej bodo začeli tudi pogajanja o ureditvi trgovske izmenjave med Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo.

O moskovskem sporazumu niso napravili posebnega zapisnika, pač pa sta si Adenauer in Bulganin izmenjala pisma. Zahodnonemški pridržki glede nemških mej in glede vzhodnonemške vlade, kateri Bonn odreka priznanje, so vsebovani v posebnem Adenauerjevem pismu.

Sovjeti so načeli z zahodnonemškimi državniki vprašanje števil-

nih sovjetskih beguncev, ki živijo v Zahodni Nemčiji, kamor so pobegnili ali pa jih je tja pripeljal še Hitler, pa se v svojo domovino ne morejo vrniti. Prosili so Nemce naj bi olajšali njihov povratek. Molotov pa je omenil tudi pošiljanje raznih balonov, ki trosijo po vzhodnih državah propagandni material. Seveda ni omenil, da je komunističnim režimom takšna propaganda neprijetna, pač pa je dejal, da predstavlja »nevarnost za letalski promet«. Jasno je, da se bo s takšno propagando malo težko nadaljevalo z ozemlja države, ki bi imela s Sovjetsko zvezo redne stike.

Ali so zadovoljni?

Vsi resni komentatorji so že ob odhodu Adenauerja napovedovali, da ne bo imel lahkega stališča, posebno pa, da se ne bo vrnil s takšnimi izrednimi uspehi, kot so se vrnil iz Moskve Avstrijci. Takra je Sovjetska zveza rabila Avstrijce za reklamo, medtem pa je tako imenovano »pomirjenje« že v teku. Sovjeti so začeli segregirati nemško železo samo toliko, da ostane vroče, ne pa, da ga začno obdelovati ali pa, da bi mu cela dali že končno obliko. Za to je čas. Glavna pozornost je zdej posveče-

na nadaljnemu razvoju stikov med štirimi velikimi, ki so začeli v Zenevi. Nemci so samo rezerva, toda rezerva, ki zna postati tudi zelo aktualna.

Glasnik sovjetskega zunanega ministrstva je sporazum pozdravil in je rekel, da je izredno važen teko za sovjetsko, kot za nemško ljudstvo.

V Bonnu pa so bili malo manj optimistični. Glasnik opozicijske socialno-demokratske stranke je dejal, da zaključno poročilo ne dopušta prevelikega optimizma. Po njegovem pomeni vzpostavitev diplomatskih stikov med Sovjetsko zvezo in sedanjo zahodnonemško republiko priznanje sedanje razdelitve Nemčije, in to ni prav.

Odhod kraljevske dvojice

Grška kraljevska dvojica je v Dubrovniku zaključila svoj poset v Jugoslaviji. Tito jima je v slovo priredil še sprejem v vili »Lapade«.

Kralj in kraljica sta se nato vkrčala na grško križarko in odpluli v smeri proti Krfu.

Ob zaključku poseta so objavili uradno poročilo, ki poudarja pomen tega poseta, ki naj bi bil doprinesel k poglobitvi odnosov med tema dvema sosedoma na Balkanu

Títove prizadevnosti

Optimizem, ki je po ženevski konferenci zajel širše sloje zahodnega sveta, se je izkazal — na kar smo večkrat opozarjali — za prurranjen. Taktične poteze sovjetske zunanje politike so najbolj otipljive na jugovzhodnih področjih Evrope. Mnenja zahodnih zunanje-političnih opazovalcev in ocenjevalcev so sicer še deljena, vendar je očitno, da igra Tito pri najnovejših sovjetskih premikih zelo važno vlogo.

Osnovna spotika vseh Titovih zamisli je še vedno stalinizem. V svojem karlovaškem govoru je Tito omenil Stalinovo ime le v zvezi s polemiko proti Madžarski in Českoslovaški, »kjer so še ljudje, ki so še vedno pod Stalinovim vplivom«. Dejansko je Tito v tem govoru postavil zahtevo po reviziji velikih procesov proti Rajku, Slanskem in Clementisu. V vseh teh procesih so Tita in njegovo okolje označevali za agente Gestapa in angloameriške tajne službe. Pogoj za ponovni sprejem Tita in njegovih komunistov v komunistično svetovno gibanje je seveda preklic takratnih obdolževanj in razveljavljenje takratnih razsodb. To pa bi nujno izzvalo zamenjavo državnih in partijskih oblastnikov v ljudskih demokracijah stalinsko-kominformističnega kova. Ali bo tak spodbik Titu tudi uspel, bo odvisno od oblastniških prerivanj

v Moskvi in od nadaljnega razvoja pomirjevalne politike med Vzhodom in Zahodom v bližnji prihodnosti.

Madžarski in českoslovaški moskovski pripravniki so na Titov udarce izredno hitro odgovorili — ne s protidarcem, pač pa z oprostilnimi pokloni. Rakosi, trenutni vrhovni poglavar madžarskih komunistov, je iskreno ali pa zgolj pretuhnjeno odgovoril, da bodo njegovi komunisti storili vse, da izboljšajo svoje odnose do Titove Jugoslavije. Vso krivdo za preteklo bitlenje Tita je zvrzel na madžarskega Berjo — Petra Gaborja. Kar čez noč so ustavili na Madžarskem vse teroristične ukrepe proti titoizmom.

V zadnji številki kominformističnega glasila »Za trajni mir« pa se je glavni urednik českoslovaškega glasila KP »Rude Pravce«, Vladimir Koucky, požuril, da uradno potolaži Titovo živčnost. Tudi ta je stresel vso odgovornost na imperalistične agente in prisegel, da bodo češki komunisti storili vse, da razvijejo čim tesnejše politične, gospodarske in kulturne stike s Titovo Jugoslavijo. Kremeljski gumb deluje v resnici z nepogrešljivo točnostjo...

Med poglavarji pripravnih je po spremembi kremeljske taktike vladala ista brezglavost kakor med zahodnimi partijami. Nič čudnega. Komunisti se dosledno držijo nacističnega načela: firer misli za nas. Upoštevati pa je treba tudi, da se je vodilna garnitura v Sovjetski po Stalinovi smrti že dvakrat zamenjala, medtem ko v Varšavi, Pragi, Budimpešti, Bukarešti in Sofiji sedijo ob državnem in partijskem krmilu v glavnem prav isti ljudje, ki so za časa Stalina stali v prvi liniji hladne vojne proti Zahodu.

Za ljudi, ki imajo vsaj še kako sledi ponosa in samozavesti, so udarci kremeljskih muhavosti v resnici težko prebavljivi. Ti ljudje tako slepo vdanj Stalinu, so nenaodoma primorani ponuditi roko večrajšnjemu izdajalcu Titu, so primorani nositi cvetje na grobove Rajka, Kostova, Gomulke, Clementisa, ki so jim sami zavili vratove, in končno naj ljubimkujejo še z Zahodom. Pocestnice so proti tem kreaturam resnične kraljice.

Z ideološkim rezikičenjem med Moskvo in Beogradom se je Tito lotil pregrupacije sil na Balkanu. Dokaz za ta njegova stremiljenja je njegov nenadni odmik od Balkanske zveze. Najprej je komunistični diktator ponudil Vzhodu — ne da bi se zanimal za mnenje obeh svojih dosedanjih zaveznikov — nič manj kot likvidacijo Balkanske zveze. Razpoke Balkanske zveze so postale očitne že ob konferenci zunanjih ministrov v marcu t. l. Te razpoke so se od tedaj že tako poglabile, da je obstoj Zveze dejansko samo še na papirju. Sedanjí obisk grške kraljevske dvojice Titu verjetno ne bo stvarno spremenil Titove nove linije. »Borbac« je jasno povedala, da je Balkanska zveza izgubila vsako vojaško veljavo.

Kakšne cilje zasleduje Tito? Le malo je verjetno, da bi se Tito sprlo svoja izredno močnega stremutva zadovoljil s kakim kolektivnim sodelovanjem s svojimi ljudskodemokratskimi sosedi. Mnogi zahodni opazovalci so mnenja, da je Tito ponovno osvežil svoje načrte o donavski federaciji. S to pa posega Tito naravnost v kremeljske načrte. Tudi tam teh načrtov, ki imajo drugačne nagibe in smotre, še niso odložili.

Moskva je verjetno odločena, da vaje svojih pripravnih zrahlja le v toliko, da ji v skoku ne uidejo na Zahod. Ta cilj pa bi bilo mogoče doseči, če bi donavsko federacijo uresničili na komunističnih osnovah. Na ta način bi Kremelj ustvaril del nevtralnega pasu, po katerem tako hrepeni sovjetska diplomatija. Na drugi strani bi zveza donavskih držav tvorila protu tež Nemčiji, katere združitve je mogoče zakasnit, ne pa tudi preprečiti. Tretjič bi se Moskva s takim osvojenjem podložnic znebila vsaj deloma tistega nezaupanja, ki ga Zahod goji do nje.

Položaj Titove Jugoslavije med Vzhodom in Zahodom, ki ga je Tito izredno spretno izkoristil, mu je v preteklosti prinašal znatne koristi. Če pa bi se popuščanje napačnosti nadaljevalo, potem bo zmanjmanje veljavit za Titovo Jugoslavijo ohromelo in za Beograd tako donosna izolacija se bo sprevrnila v veliko škodo gospodarsko takozelo šepave vladavine. Prav zato so prizadevanja Tita v teh časih tako živahna.

V DUHU POMIRITVE

Sovjeti v Plymouth Angleži v Leningrad

Britansko in sovjetsko zunanje ministrstvo proučujeta sedaj zadnje podrobnosti in formalnosti bližnje izmenjave obiskov vojnih mornaric obeh držav. V oktobru bo namreč sovjetska vojna mornarica obiskala Plymouth, znano oporišče britanske vojne mornarice, česar britanske vojne mornarice pa bo obiskala Leningrad.

Pričakujejo, da bodo Veliko Britanijo obiskale štiri lahke sovjetske križarke, ki dosegajo hitrost 40 vozlov na uro. V Plymouthu se bodo mudile štiri dni. Program bo izpolnjen z raznimi sprejemi, banketi, plesi in izletji. Na britanska tla bo stopilo kakih 5000 sovjetskih mornarjev.

Britanska vojna mornarica pa bo poslala v Leningrad brodyje najmodernejših ladij. Med njimi dve 20 tisočtonski letalonosilki in 10

tisočtonsko križarko »Glasgow«. Tako si torej velesile med seboj razkazujejo dragocene in nevarne igrače. Iz ljubezni ali kot opozorilo? Sam Bog ve!

Sovjetski kmetovalci se vračajo iz Združenih držav

V okviru ofenzive smehljaja je prvič po zmagi revolucije obiskala Združene države tudi delegacija sovjetskih poljedelcev. Bila je tu, di v Kanadi. V obeh državah je prežvela skoro dva meseca, ogledala si je veliko krajev, posevte in domov. Seveda ni bil to kakšen zabaven izlet, saj ga je vodil namestnik sovjetskega ministra poljedelstva, Mackevič.

Sovjeti so bili v Združenih državah povsod zelo prijazno sprejeti. Tako so lahko videli, da žive tudi na Zahodu ljudje, ne pa same kapitalistične zverine in proletarski sužnji. Prav tako so tudi Američani spoznali, da je tudi Rus člo-

vek. Če so imeli odprte oči, in s tem ne dvomimo, so sovjetski prebivalci tudi lahko spoznali izredno visoko življenjsko raven ameriških fermarjev. Vprašanje je samo, komu bodo to svojo ugotovitev lahko zaupali. Najbrž kvečkemu zvečer ženam, ko bodo sigurni, da so otroci zasпали.

Mackevič pa je združil prijeto s koristnim. V Združenih državah je nakupil nekaj živine, semen in ameriških traktorjev.

Toda...

Vkljub prijaznemu stiskanju rok, bližnjim napitnicam svojih mornarjev v Leningradu in ruskih mornarjev v Plymouthu, britanska vlada prav te čase razmišlja, kako bi reorganizirala obrambo svojega otoka in se pripravila na atomsko vojskovanje. Oboje bi rada dosegla z istočasnim zmanjšanjem sedanjih visokih vojaških izdatkov. Baj je pripravljen našt, po katerem naj bi vsa tri orožja (letalstvo, mornarico in suhozemno vojsko) postavili pod poveljstvo načelnika glavnega obrambnega stana. Ta naj bi potem predlagal za vse obrambe ne silo samo en proračun. Za nekaj bi zmanjšali tudi število vpo-klicanih novincev, toda o skrajšanju kroja vojaške službovanja ki traja zdaj dve leti, ne mara konservativna vlada nič slišati. Izgovarja se, da kljub sedanjemu ozračju pomirljivosti država ne more tvegati takšnega koraka.

Razčiščevanje odnosov med ZDA in Jugoslavijo

Kakor poročajo, bo 25. t. m. prišel v Beograd podtajnik ministrstva zunanjih zadev, Robert Murphy, kjer bo z jugoslovanskimi funkcionarji razpravljal o določenih vprašanjih, ki zahtevajo razčiščenja.

V zadnjem času so se namreč v večji meri popravili odnosi Jugoslavije z Vzhodom in z Zahodom. Razlike v stališčih so se pojavile v vprašanju nadzorstva nad vojnim materialom, ki ga Amerika izroča Jugoslaviji. Dobaviteljica za hteva namreč vopogled v uporabo tega orožja, dočim se Jugoslavije tega vopogleda brani ali pa dovoljuje le v omejenem obsegu.

Drugo vprašanje zadeva razčiščenje stališča Jugoslavije do Balkanske zveze. Znano je, da želi Jugoslavija zmanjšati vojaški pomen te zveze, ki da ne odgovarja več v polni meri današnjemu mednarodnemu položaju, dočim sta njeni zaveznici in z njima Amerika v tem pogledu drugačnega mišljenja.

Slednjič pa gre za vprašanje na daljnje gospodarske podpore. Jugoslavija želi namreč nadaljnjih 40 milijonov dolarjev. Izgleda pa, da bi hotela Amerika to podporo vezati na določene protiusluge.

Razgovori utegnejo biti vsakakor zanimivi. Enako zanimiv bo pa tudi njihov rezultat.

POVRATNIKI IZ SOVJETIJE

Dunaj, v začetku septembra.

Ze nekaj tednov sem cepajo skupine in skupinice bivših vojnih ujetnikov, ugrabljenecv in obsojencev iz Sovjetije na Dunaj. Niso to zgolj avstrijski državljani, pač pa tudi mnogi pripadniki balkanskih držav, ki so se izdajali za Avstrijce, da se rešijo Sovjetije. Verjetno je med njimi tudi po nekaj Slovencev, ki pa nočejo nič vedeti za povratek v Titovo Jugoslavijo. So zelo previdni, zato tudi še nisem mogel iztakniti nobenega iz Slovenije. Čeprav sem med Avstrijci prejel več priprtih odgovorov na taka poizvedovanja.

Koroški Slovenec Z. je bil obsojen kot nacistični mobiliziranec na 25 let prisilnega dela. Po petih letih so ga brez sodnega postopka odpustili iz Vorkute. Tudi mnogim drugim so kazen deloma spregledali in jih poslali domov. Spraševal sem zakasnele povratnike, posebno koroškega Slovence po morebitnih pripornikih s Tržaškega ozemlja. Na žalost so nekateri samo domnevali, da je po taboriščih Srednje Sibirije nekaj pripornikov iz teh krajev, imena pa niso mogli iztisniti iz spomina nobenega. Spraševal sem jih tudi, če veljajo ti ukrepi samo za tuje ali tudi za sovjetske državljane. Mnogi zahodni častnikarji so domnevali, da je to zgolj ena izmed taktičnih potez sovjetske zunanje politike. Izkazalo pa se je, da so ti ukrepi dalekosežnejši.

Odpuisti iz sovjetskih koncentracijskih taborišč so postali v zadnjih letih kar splošni in se ne omejujejo zgolj na avstrijske državljane. Popolnoma tiho so Sovjeti preoblikovali stalinsko justico, ki v novi obliki stremi za popolno likvidacijo taborišč.

Vse izgleda tako, da so se Stalinovi nasledniki oprileti starih carističnih kazenskih metod. Prislino delo je zaradi sabaoteže in korumpiranosti vodstva taborišč in krajevnih funkcionarjev MVD (tajne policije) postalo nerentabilno. Zato obnavljajo caristični sistem prisilnega naseljevanja, pri katerem so izgnanci relativno svobodni ljudje. Neke uredba z dne 24. aprila 1954 pripoveduje, da jetnika, ki je prestal dve tretjini svoje kazni, lahko pogojno izpustijo.

Nadaljnja uredba ponovno uvaja znižanje kazni pri dobrem obnašanju kaznjencev, ki so jo l. 1938 opustili. Pred letom 1938 je veljalo pravilo, da si kaznjencev skrajša zaporno kazen za dva dni, če dela en dan na prisilnem delu. Na 8 let obsojen pripornik bo predsedel le 4 leta, če dela vsa ta leta na prisilnem delu. Po l. 1938 pa so sovjetski kaznjenci polno kazen prestajali na prisilnem delu, v premo-rih slučajih so jim nekaj let še dodali brez slehernega sodnega postopka, čisto v duhu komunistične pravilicobnosti. Po novi uredbi bodo jetnikom — tako političnim, kakor kriminalnim — zaračunal en delovnik za tri dni kazenske obsodbe.

To seveda še dolgo ne pomeni, da bi se režim odpovedal političnemu terorju, vendar pomenijo ti ukrepi le omiljenje političnega stališča. Na ta način se bo tudi število jetnikov v Sovjetski znatno znižalo. S tem pa se Sovjetska nikakor ne odpoveduje prisilnega dela. To bi bilo za sovjetsko gospodarstvo v tem trenutku tudi nemogoče. Gre za nekaj povsem drugega, in tudi v tem ozru so zapiski povratnikov poučni. Jetnik, ki so ga odpustili iz koncentracijskega ta-

borišča, ne more kamor bi si želel, njegovo življenje ostaja tudi nadalje pod strogim nadzorstvom. Tudi pred desetimi leti se jetnik, ki je presedel svojo zaporno kazen, ni smel vrniti domov. Navadno so ga kar nasilno pridržali v taborišču ali v podjetju, kjer je bil na prisilnem delu. Prejel je sicer delavsko knjižico, ki služi sovjetske mu podaniku tudi za potni list po notranosti države, vendar so v knjižico zapisali, da se sme približati vsem sovjetskim mestom do največ 100 km. Obiskal je sicer lahko Moskvo ali Leningrad, živeti in delati pa je moral le na podeželju.

Danes odpuščenemu jetniku ne izročijo delavske knjižice, pač pa zgolj potrdilo za policijo območja, kamor so ga poslali na delo. Niti pravice, da bi izbral med zlitimi rudniki v Kolini, premogovniki v Vorkuti ali bakrenimi rudniki v Kasakstanu mu ne privoščijo. Mesto svojega izgnanstva ne sme nikoli zapustiti po svoji lastni volji. Če se upira prostovoljnemu odhodu v preganstvo, ga pošljejo v asvobodo vklenjenega. To velja vse, kakor le za sovjetske podložnike.

Za tuje državljane veljajo drugačni predpisi. Za slučaj, da se nočejo vrniti domov, pač pa se puščejo pregovoriti na nadaljnje bivališče v Sovjetski, prejmejo skoro čisto delavsko knjižico. Dobijo tudi pravico, da se naselijo kjerkoli v Sovjetski. Zaprti sta jim samo Moskva in Leningrad. Povratniki pripovedujejo, da s' je to pot izbralo mnogo Grkov in Makedoncev, ki so se borili pod Markosom, pa tudi več Hrvatov, Nizozemcev in drugih tuincev, ki so zašli v sovjetsko ujetništvo kot Hitlerjevi vo-jaki.

I. Kobentar

(Nadaljevanje na 2. strani)

VESTI z GORIŠKEGA

Da bodo naše šole uspevale

Zopet smo na pragu novega šolskega leta in zopet se poznavale položaja, pogojev in razmer, ki na naših šolah vladajo, sprašujejo, ali bodo letos vsi Slovenci storili svojo dolžnost in svoje otroke vpisali v slovenske šole.

Izkušnja kaže, da število učencev na naših osnovnih šolah in dijakov na srednjih pada. Temu so krivi razni vzroki, ponajveč pa starši, ki se v veliki meri pustijo zapeljati od Slovincem sovražne propagande italijanskih šovinistov, pa tudi od nepravilnega razpoloženja oblasti do naših šol, ki ničesar ne storijo, da bi naš človek nemoteno in pod zaščito zakona svobodno ter z vso dostojanstvenostjo uspešno študiral v slovenskih šolah.

Dolga leta fašistične strahovlade, krutege preganjanja in nasilnega potujčevanja Slovincem so nam pu stila žalostno dediščino: na eni strani mržnjo do Slovincem, ki je prenekateri Italijani še vedno gojijo in stvarno izvajajo, na drugi pa upad narodne zavednosti pri mnogih Slovincih, ki grede v obstarde in se v svojih izvirnih pravic in dolžnosti več ne zavedajo.

Krivda za težke razmere na naših šolah pa ne gre samo prestrašenim in oboječnim slovenskim staršem, ker jih ostaja še vedno lepo število zavednih in poštenih, ki svojo slovensko šolo radi podpirajo z vpisovanjem svojih otrok in tudi moralno z razumevanjem položaja ter s stalnimi zahtevami, da se naše šole uspešno in spoštujejo ter gmotno podpirajo prav tako kakor italijanske, ker smo po ustavi enakopravni in moramo po isti ustavi uživati pred zakonom in pred svetom enako do stojanstvenost kot vsi drugi državljani. To predpisuje italijanska ustava v raznih svojih členih, zlasti v tretjem in šestem.

Krivda za težke razmere na naših šolah gre torej v prvi vrsti vladilci, ki naših šol ni še zakonila, in krajevnim oblastem, ki ničesar ne storijo za boljše in prožnejše delovanje vodstva in pouka, temveč pustijo nekako vse pri siatem kot nekak monopol ene same oblasti in ne upoštevajo, da bi ena sama oseba bila vsegomočna in vsevedna, in kot da bi rimsko mi-

nistrstvo slovenskih šol in z njimi povezanih razmer ne maralo in ne hotelo vzeti na znanje in jih odpraviti!

Hudega in nezmožnosti ne očitamo nobeni oblasti in nobeni določeni osebi, ker je namen tega članka le upravičena zahteva po spremembi razmer in kriterijev, po katerih se naše šole vodijo.

Roditelji plačujemo davke in imamo pravico, da posebej v notranjost naših šolskih zadev. Nesmiselno je, da smo roditelji tu samo kot navadni gonilci svojih otrok v šole, ki niso še zakonitost in ki nimajo še svojega zakona o namestitvah.

Imamo glavo na mestu in vemo, da bi se lahko marsikaj nepravilnega in tudi nepravilnega odpravilo in popravilo, saj je med slovenskim učnim osebjem dokaj kvalificiranih moči, voljnih zakonitega dela in dobrega napredka.

Kvalificirane sile in delitev dela so prvi in glavni pogoji dobrega uspeha povsod. Kvalificirane sile in delitev dela pa so združene tudi z odgovornostjo, ki jo vsaka taka kvalificirana sila za svoje odrejeno delo prevzame in nosi. V tem slučaju ne bo moči metati krivdo za neuspeh na ramena drugih, ali sklicevati se na svojo preobremenjenost z delom, z odgovornostjo na več krajih itd. itd.!

Nam gre za to, da med oblastjo in našo šolo vladajo pravilno, pravično in prijazno vzdušje. Da vlada med roditelji in vodstvom šole ter učnimi silami na naših šolah vzdušje velike zaupljivosti, spoštovanja ter poštovanja.

Pogoj, da se kaj takega ostvari, pa je gori omenjena delitev dela po kvalificiranih silah in seveda tudi prevzem odgovornosti pred oblastjo in pred našo javnostjo. Nihče naj si namreč ne kuje zlatih kolajn sam, kajti zgodovina je neizprosen sodnik, in razmere, v katerih živimo, ne dovoljujejo, da bi se sleherni od nas uspal s kako domišljavostjo. Vsi smo tu, da sodelujemo pošteno in odkritosrečno!

Roditeljem je treba vrniti zaupanje, da so naše šole resna ustanova; da jih nihče ne prezira in da nihče nima monopola. Roditelji zahtevamo, da so naše kvalificirane in zmogne sile pravilno in pravično upoštevane ter nameščene na pravo mesto, kjer naj svoje zmognosti tudi v praksi izkazujejo!

Apeliramo na gospoda šolskega skrbnika, da naše goreče želje, ki so očitno na mestu, vzame blagohotno v poštev in zadevo dosledno na gornjem predlogu uredi. Tako da lahko porečemo, da je gospod šolski skrbnik tudi naš šolski skrbnik!

Več roditeljev

»Messaggero Veneta« od 11. t. m. odgovarja »Demokraciji« od preteklega tedna ter priznava, da smo Slovenci imeli pod fašizmom res ved obdobje na smrt in izvršenih usmrtilcev. To pa, pravi »Messaggero Veneta«, niti od deleh ne odgovarja tisočim italijanskim žrtvam v Juljski krajini tekoma zadnje vojne.

Tak način polemike ugaja seveda samo gospodi okoli omenjenega lista in ne odgovarja zdravi logiki presojanja dogodkov in iskanju ter prizadevanju resnice!

Devet na smrt obsojenih in ustrelenih Slovincem in Hrvatov številčno res niti od deleh ne odgovarja tisočim italijanskim žrtvam druge svetovne vojne v Juljski krajini. S političnega in moralnega presojanja zadeve pa poudarjamo, da tisoči italijanskih žrtv druge svetovne vojne zopet ne odgovarja devetim na smrt obsojenim in ustrelenim Slovincem in Hrvatom v mirni dobi, kajti žrtve vojnega časa dokazujejo silo vojnega vihranja in odpora zatiranega in z orožjem neopadanega naroda, žrtve mirne dobe pa samo brutalnost nekakega režima in neke države proti lastnim državljanom drugega jezika!

Pa nismo dali samo devet življenj. Dali smo jih deset, ker so fašisti v Puli že leta 1929 na smrt obsodili in ustrelili Vladimira Gortana!

Koliko tisočev primorskih Slovincem in istrskih Hrvatov pa so Italijani pokončili od leta 1918 do leta 1945? Neizmerno mnogo več tisočev kot je italijanskih žrtv druge svetovne vojne v Juljski krajini!

Poleg tega se gospodje okoli lista »Messaggero Veneta« morajo zavedati, da smo bili Slovenci in Hrvatje preganjeni na smrt, ker nas je fašizem obsodil na iztrebljenje! In da je reakcija prišla šele potem, ko je zopet fašizem, ki je Italijo predstavljal, navlil na Jugoslavijo z vso silo orožja ter tam pustil, požgal domove, streljal talce in borce ter ljudstvo lovil v taborišča smrti!

Samo na Rabu je pomrlo najmanj devet tisoč naših bratov. Kaj pa še mrtvi iz ostalih taborišč, raztresenih po Italiji! Stiri sto petnajst jih leži v Gonarsu, blizu Vidma, kjer se odgovorni gospodje okoli »Messaggero Veneta« lahko prepričajo, da ne lažemo, da ne pretiravamo.

In še to: Italijanske žrtve druge svetovne vojne so morda le v majhni meri žrtve razumljive reakcije Slovincem in Hrvatov na dvajsetletno trpljenje pod fašizmom. Vednoma so italijanske žrtve v Juljski krajini posledica vojnih dogodkov kot takih in pa tudi komunistične revolucije. O tem si moramo biti Slovenci, Hrvatje in Italijani enkrat za vselej na čistem, da so komunisti, tako italijanski kot slovenski, šli v drugi svetovni vojni svojo skupno pot, ki jim je prevzem oblasti bil glavni cilj! Odtod žrtve komunizma med Slovincem, Hrvatim in Italijani. Niti pri »Messaggero Veneta«, niti pri ostalih italijanskih listih ne bodo vendar tako trmasti, da ne bi priznali velikega števila Slovincem med o-

peljanimi iz Gorice v maju 1945. Ali iz trme ali iz strahu pred čisto resnico se nedeljski »Messaggero Veneta« ne spušta v polemiko z našo trditvijo, da smo Slovenci in Hrvatje trpeli prvi in dali največje število žrtv!

Rade volje sprejmemo poziv »Messaggero Veneta« k razorožitvi duhov, k splošni pomiritvi in k medsebojnemu razumevanju in spoštovanju. Od srca radi pozdravljamo vsak korak k zbliznanju in mirnemu sožitju ker se dobro zavedamo, da mržnja in sovraštvo ne rodita kruha!

Toda kot državljani demokratične republike Italije z vso upravičenostjo pozivamo vlado in vse odgovorne Italijane k priznanju in spoštovanju vseh naših pravic, ker želimo ostati Slovenci in živeti kot enakopravni državljani republike Italije! Izpolnjevati vse dolžnosti lojalnih državljanov in uživati vse naše narodnostne pravice.

Obmejni promet

V torek 13. t. m. je prvi vozila korierja iz Trsta v Novo Gorico, in sicer skozi Tržič, Gradsko in Gorico. Peljala pa je samo tri potnike. Upajo, da se bo število potnikov zvišalo, ko bodo jugoslovanske oblasti potrdile vse zahtevane prepustnice.

Z one strani meje pa prihaja vest, da se jugoslovanske oblasti obotavljajo izdati prepustnice in da na vsak način ne dovolijo več kot ene zadevne tiskovine na družino. Zakaj?!

Vpisovanje v srednje šole

Ravnateljstvi srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v Gorici javljata, da se je že začelo vpisovanje v vse razrede teh šol in da se bo zaključilo 25. t. m.

Tajništva posameznih šol so vsa ko dopolnena (razen ob nedeljah in praznikih) vsem na razpolago za morebitna pojasnila.

NATEČAJ

Goriško županstvo javlja, da je rok za prijavo k natečaju za mesto glavnega podračunovodje podaljšan do 31. decembra t. l. opoldne.

Razpis natečaja

Državna nižja srednja šola s slovenskim učnim jezikom v Gorici razpisuje natečaj za mesto postržnika. Kdor se želi udeležiti tega natečaja, naj si ogleda razpis, ki je nabit na razglasnih deskah šole v ulici Randaccio št. 22. Rok za vlaganje prošelj je do 24. t. m.

Korošci v Števerjanu

V nedeljo 11. t. m. so obiskali Števerjan izletniki iz Bele na Koroškem, ki jih je vodil g. inž. Muri in spremljal g. župan.

V imenu števerjanske Kmetko-delavske zveze jih je sprejel predsednik g. Hermenegild Podveršič, ki jih je lepo pozdravil in izrekel dobrodošlico. Izletniki so si ogledali vse spomenike padlim in prekasno panoramo sadovnjakov in vinogradov. Občudovali so lepoto

Koristniki komunizma

O sopotnikih in raznih drugih zajedavcih, ki Titov komunistični režim več ali manj odkrito podpirajo ali pa izrabljajo položaj v svojo korist, smo že večkrat pisali.

So pa tudi taki, ki se delajo demokrate in protikomuniste, vernike in vnete narodnjake. V resnici pa so tudi oni v službi Titovega režima in torej komunizma, ker zelo radi trosijo vesti, da je pravzaprav Titov režim znosen in dovolj zmieren, da ljudstvo lahko živi. Ni res, da primanjkuje sladkorja, trdijo ti podpiranci, res pa je, da jim tam v Titovini ničesar ne manjka, niti kruha, niti obleke in niti ne svobode, saj delajo vsi, kar hočejo, in grede kamor hočejo.

»Le tu v Italiji je treba plačevati nezposne davke«, zaključujejo svojo propagando.

Za nekakega takega pol gospoda pol tovariša smo se od bliže pozanimali, zakaj tako ravna in govori. Pa smo izvedeli, da ima med svojimi člani družine partije, ki jih Titov režim s posebno podporo vzdržuje!...

Tedaj smo razumeli, da je za take hrbtnice vseeno, ali ljudstvo v Titovini trpi pomanjkanje živeča, obleke in svobode, ker take hrbtnice živijo že zase in ne za narod. Takemu prijatelju komunistične smo svetovali, naj gre izvrševati svojo nosen v Titovino, da se bo laže prepričal o znosljivosti davkov, saj nima dolge poti do tja. Pa se le krčevito rad drži tu!...

Skupina prijateljev

K dogodku v Sovodnjah

»Primorski dnevnik« je te dni poročal o dogodku, ki naj bi se bil pripetil v Sovodnjah in ki bi preseljal nudo krstev osnovnih pravic italijanskim državljanom slovenskega porekja.

»Primorski dnevnik« pravi namreč, da se je v Sovodnjah vršila neka poroka in da so fantje postarem našim slovenskem obččaju pripravili novoporočencema slavolok, ki je nosil zdravico seveda v slovensčini. Slavolok da je bil postavljen na zasebnem prostoru.

Toda poveljnik krajevnih orožnikov da je nastopil in zahteval tudi zdravico v italijansčini ali pa slavolok podreti.

Ce je vse to res in odgovarjajočnost, vprašamo, ali ni nikjer v ustavi in v zakonih zapisano, da se državljani slovenskega jezika ne smemo prosto posluževati svojega jezika, ne le na zasebnem, ampak tudi na javnem prostoru.

Ni dolgo od tega, ko je prof. Diego De Castro na kongresu ustanove »Dante Alighieria« v Trstu trdil, da uživamo Slovenci na Goriškem vse svobode, ker se tiče našega jezika. Nastop poveljnika sovodenjskih orožnikov je kričeč dokaz neutemeljenosti De Castrovih trditve.

Tretji člen italijanske republiške ustave zagotavlja, da uživajo vsi državljani enako socialno, to je družabno dostojanstvenost ter da so pred zakonom enaki, ne glede na jezik itd. Sesti člen ustave pa obvezuje državo, da štiti svoje jezikovne manjšine s posebnimi zakonskimi določili. Sedemnajsti člen dovoljuje vsem državljanom, seveda tudi nam Slovincem, prosto zbiranje tako na zasebnem prostoru, kakor na onem odprtem javnosti!

Brez pismenega odloka pristojne javne oblasti pa ne sme in ne more nihče dajati ukazov v primeru zasebnih pravic!

Zato odločno protestiramo proti nastopu sovodenjskega orožniškega poveljnika, če se je dogodek res dogodil tako, kot je poročal »Primorski dnevnik«, za zahtevamo, da se vsija oblast o zadevi izjavi in kričivo popravi!

Slovinci v Italiji stalno zahtevamo, da se uvede dvojezičnost v javnih zadevah in uradih. Te pravice nam vlada do sedaj še ni dala, čeprav jo omenjeni členi ustave k temu obvezujejo!

Zdaj pa se pojavljajo nastopi v oblasti, ki zahtevajo, da se moramo Slovenci izraževati dvojezično v zasebnih zadevah, medtem ko nam je to v javnem oziru zabranjeno. Ko pa te oblasti občujejo z nami, dvojezičnosti seveda ne poznajo!

Prav tako, kot da bi Slovenci bili državljani podrejene vrste in na vsak način brez enake družabne dostojanstvenosti.

Taki nastopi so tipičen primer zapostevljanja našega jezika in naših pravic!

Kaj pa gospod župan pravi

Ponovno smo s tega mesta že povedali, da je po zakonu župan najvišji policijski organ v občini. Zato bi bil v omenjenem primeru moral nastopiti in od orožniškega poveljnika zahtevati pojasnila ter mu raztolmačiti resnico in predpisne ustave ter listino osnovnih človeških pravic. Nastopiti bi bil moral tudi pri višjih oblasteh v obrambo svojih občinarjev in v zaščito naših pravic!

Se je čas za tak nastop! Če bomo samo molčali, nam bodo še v krogu naše ožje družine slovensčino prepovedali!

Sicer pa bi se morali za tak dogodek zanimati tudi gospod prefekt, gospod kvestor in gospod državni pravdnik, saj so za to postavljeni, da varujejo red in pazi-jo, da se zakoni spoštujejo!

Ali pa imajo orožniki v Sovodnjah dvojezične napise in ali oni občujejo slovenski s slovenskimi strankami?

Slovensko ljudstvo spoštuje oblast in zakone. Zakoni pa morajo biti pravični in jasni in oblast mora ravnati po zakonu in po ustavi!

Zahtevamo dvojezičnost s strani državljanov slovenskega jezika in dvojezičnosti niti ne priznavati, niti ne uveljavljati in spoštovati na drugi strani, pomeni ravnati krivično!

Sicer pa naj nam gospod orožniški poveljnik iz Sovodnj pokaze zakon o dvojezičnosti, po katerem je ravnati!...

Za medsebojno razumevanje

naše vasi in se povoljno izrekli o našem kmetijstvu.

Kmetijska delavska zveza jim je ponudila sadje, grozdje in vino, števerjanski fantje in dekleta so jim pa zapeli nekaj narodnih.

V imenu izletnikov, naših bratov s Koroške, se je za prijazen spjejem zahvalil g. inž. Muri, ki nas je povabil v Belo na Koroško.

Občinski davek

Goriški župan sporoča, da teče do 20. t. m. rok za prijave dohodkov in drugih pogojev za odmero občinskih davkov za leto 1956. Tudi morebitne spremembe se morajo javiti v istem roku.

Kršitelji bodo lahko kaznovani z globo!

Smrtna kosa

V ponedeljek 12. t. m. je v Zabnicah pri Trbižu umrl g. Luka Anderwald, star komaj nekaj 50 let, ki se je bil ponesrečil z avtom na potovanju v Pordenone. Pokopali so ga v sredo 14. t. m. ob veliki udeležbi ljudstva.

Preostaliim sorodnikom naše sožalje.

Točka 8. Memoranduma
(Nadaljevanje s 1. strani)

povrnili tisti, ki so jih morali zapustiti v času fašizma, nekaj, kar so dosegli in priznali sicer povsod po Evropi?

To sta torej že dva pomembna problema, brez katerih razjasnitve nima ta člen tako rekoč nobene praktične vrednosti, ker ni jasno, v katerih primerih naj velja in v katerih ne. Pridružuje se jima še tretji. Člen 8. pravi, da bodo osebe, ki se na ta način vrnejo, ostale enake pravice kakor ostali prebivalci teh področij. Kakšne so te pravice? Kaj se s tem misli? Kdor hoče biti popolnoma dosleden, bo dejal, da so v tem zapopadene tudi politične pravice, in ker političnih pravic brez državljanstva ne more biti, tudi državljanstvo. Če se hoče odpraviti vse krivice, ki se na tem področju vlečejo že odkar je po prvi svetovni vojni zaradi nesoglasja med Jugoslavijo in Italijo in še posebej v času fašizma, bi to bilo edino pravilno. Toda takoj za tem sledi v členu 8. Spomenice o soglasju stavek, ki pravi: »Te osebe bodo razpolagale, v skladu z obstoječimi zakoni, s svojo imovino in zahtevami, razen v kolikor niso svoje-ga imetja medtem že prodale.« Torej naj bi šlo pri vsem samo za ekonomske pravice, med katere je morda ali pa tudi ne vključena pravica na delo v odvisnem delovnem razmerju ali pa tudi ne? Tu je tretja velika nejasnost.

Člen 8. Spomenice o soglasju ima torej zelo lep zvok, toda vse dokler niso znana pravila za njegovo izvajanje je njegov praktični pomen enak ničli. Pričakovati, da bo generalni vladni komisar sam izdal navodila za njegovo tolmačenje, je navalno. To bi vendar bila ena izmed nalog predvidene Mešane jugoslovansko - italijanske komisije, o kateri pa še do zdaj, tako rekoč eno leto od podpisa londonskega sporazuma, nič se ne sliši. S tistega mesta je treba povedati, kaj pomeni eno in kaj drugo, potem se bo šele vedelo, kakšne pravice imajo in kaj si posamezniki od člena 8. lahko obetajo. Deset let po koncu vojne imajo menda pravico, da izvedo, kaj bo z njimi. To je edina realna pot.

Obmejni promet

V torek 13. t. m. je prvi vozila korierja iz Trsta v Novo Gorico, in sicer skozi Tržič, Gradsko in Gorico. Peljala pa je samo tri potnike. Upajo, da se bo število potnikov zvišalo, ko bodo jugoslovanske oblasti potrdile vse zahtevane prepustnice.

Z one strani meje pa prihaja vest, da se jugoslovanske oblasti obotavljajo izdati prepustnice in da na vsak način ne dovolijo več kot ene zadevne tiskovine na družino. Zakaj?!

Kam lahko onstran meje potujemo

Po videnskem sporazumu za kretanje v obmejnem pasu pridejo na jugoslovanski strani Gorišče v poštev sledeče občine in vasi, ki jih lahko obiščemo:

- 1) Občina BOVEC: Bavšica, Bovec, Cezoča, Kal - Koritnica, Log čežsoški, Log pod Mangartom, Plužnica, Soča, Srpenica, Strmec, Trenta, Zaga.
- 2) Občina BREGINJ: Breginj, Homec, Logje, Podbela, Robedišče, Sedlo, Stanovišče.
- 3) Občina KOBARID: Avsa, Borjana, Drežnica, Drežniške Ravne, Idriško, Jevšeček, Jezera, Koseč, Kobarid, Kred, Krn, Ladra, Libušnja, Livek, Livške Ravne, Magozd, Potoki, Smast, Staro selo, Sužid, Svino, Trnovo, Vrsno.
- 4) Občina TOLMIN: Cudrg, Ciginj, Dolje, Gabrje, Kamno, Kozaršče, Ljubinj, Poljubinj, Prapneto, Selce, Selišče, Tolmin, Tolminske Ravne, Volčanski Rutl, Volarje, Volče, Zadlaz - Cadrj, Zadlaz - Zabče, Zatoimlin in Zabče.
- 5) Občina MOST NA SOCI (Sv. Lucija): Bača pri Modreju, Gorenji log, Modrejce, Modrej, Selo, Drobčnik, Stopec, Most na Soči, Tolminski Lom, Dolgi Laz, Kanalški Lom, Podmelec, Logaršče, Rakovec.
- 6) Občina KANAL: Ajba, Anhovo, Avče, Bodrež, Deskle, Doblav, Gorenja vas, Kambreško, Kanal, Kanalški vrh, Lig, Morsko, Plave, Ročinj, Seniški breg, Ukanje, Za potok.
- 7) Občina KAL NAD KANALOM: Brezovo, Bizziaki, Hoje, Koren, Koprivišče, Lipica, Mešnjaki, Testeni, Zavrh, Zabrdo, Dol, Levpa, Kal nad Kanalom.
- 8) Občina DOBROVO: Barbana, Belo, Biljana, Brdice pri Nblem, Brdice pri Kožbani, Breg, Brezovk, Ceglo, Dobrovo, Dolnje Cerove,

GOSPODARSTVO

BLIŽA SE TRGATEV
(nadaljevanje)

Grozdje bomo mastili s pripravnimi mlinci, kajti mastiti z nogami v čedru ni več primerno in je tudi preveč naporno.

Zmaščenemu grozdju dodajmo 3 do 10 g kalijevega metabisulfitna na vsakih 100 kg. Namesto kalijevega bisulfitna dodajmo še raje 20 do 30 g žveplenokislega amonijevega fosfata na isto količino grozdja, ker bolje pospešuje vrenje mošta, zlasti v mrzlih kleteh. Za pospeševanje vrenja lahko porabimo temu primerne glinice, ki jih dobimo v goriški »Vinoagrarija« z zadevnimi navodili.

Beli mošt pa pustimo kakih osem do deset ur na tropinah, ker le na ta način pridobi dober vinskiokus.

Sode ne polnimo z moštom do vrha, ampak samo za eno ped po vrhom, da lahko natakne mo vrenje piliko, katero dobro zamašimo in jo napolnimo z vodo.

Toplote v kleti mora med vrenjem biti 18 do 22 stopinj Celzija. Če je toplota nižja, moramo v kleti kuriti.

Moštu moramo dodati tudi prvo in drugo prešeno, ker vsebuje prva precej vinske kisline, ki vino ohrani zdravo, druga pa precej tanina, ki vino čisti.

Kdor si hoče pripraviti sladko rebulo, ne sme dodajati moštu niti kalijevega metabisulfitna, niti ne žveplenokislega amonijevega fosfata. Zadoštuje, da sod požvepla z enim azbestnim trakom na vsake 3 hl prostornine; to pa zato, da mošt na zraku ne porjavi. Do Božiča pa je tako sladko rebulo použiti, ker se sicer pokvari in tudi pivci je več ne zahtevajo.

Da pripravimo dobro črno vino, pa moramo do grozdje rebjati, kar pomeni, da pečlje ločimo od jagod, ker pečlje delajo vino preveč trdo in neokusno.

Za rebljanje rabimo posebne vrste mlinov odnosno mrež.

Da črno vino pridobi pravilno barvo, vrenje mošt dva do štiri dni na tropinah in ga šele nato precedimo v sod, da vre naprej. Ko pri vrenju prekipeva, potlačimo mošt s tropinami v posodo.

Ker so dognali, da črna vinska barva škoduje prebavljanju, svetujemo pridelovalce bolj svetlega in čistega črnega vina.

Tovarna pohištva

PRINČIČ

KRM IN
Tel. 32 Cormons

Alge nas bodo redile

Soproga predstojnika »Zavoda za biološka raziskovanja« v Tokiju, gospa dr. Hiroši Tamivajeva, je pred kratkim povabila večje število prijateljev in znancev na popoldanski čaj. Postregla jim je k čaju tudi nadevane kruhke, ki so bili namazani s čudno zeleno oblogo, ki je do takrat še nihče ni poskusil.

Nekateri gostje so se po prvem grizljaju zelo laskavo izražali in hvallili nov kuhinjski recept odlične gospodinje. Drugi pa so zmrdavali in le zaradi oljke odkrivali gostiteljici smehljajoče se obraze, s katerimi pa niso mogli prikriti svojega negotovanja.

Gostitelj dr. Tamiva je sam povzel besedo. »Gospoda,« je dejal, »ne glede na to, ali vam kruhki ugajajo ali ne, pomeni zelena obloga, ki ste jo pravkar okusili, eno izmed največjih svetovnih revolucij, morda je ta obloga večje in pomembnejše odkritje kakor pa odkritje atomske sile. Ali veste, da so glavna sestavina te zelene mase na kruhkih alge? Alge, najmanj zahtevne rastline, ki jih poznamo; alge, ki jih lahko gojimo v neomejenih množinah; alge, s katerimi se bo človeštvo preživljalo, ko naša izmučena zemlja ne bo mogla več roditi koruze in krompirja; alge, ki bodo reševale pred lakoto in poginom na tisoče milijonov ljudi!«

Ponosna hišna gospodinja pa je še dodala: »Ta masa je šele začetek. Imam že nekaj receptov za juho iz alg in za prikuhe, celo sladoleđ iz alg smo že poskusili. Ze sedaj vas vabim na kosilo alg čez leto dni!«

Nekateri gospodje so se z žalostjo spomnili na cvrte piščance in dunajske zrezke in zato povabili z vso vlnudnostjo odklonili...

ALGE RESITELJICE

Svoječasno smo na tem mestu že spregovorili nekaj besed o tako imenovani fotosintezi. Ponovimo ta čudež narave v kratkem: Poč pojmom »fotosinteza« označujemo skrivnostni postopek, pri katerem zelene rastline iz ogljikovega dioksida in vode s pomočjo sončnih žarkov proizvajajo škrob in sladkor. Z drugo besedo bi lahko dejali, da rastline preobrazujejo s fotosintezo »svetlobo v energijo«.

Ce bi to lastnost imeli tudi ljudje, bi se na mah znebili vseh vsakdanjih skrbi. Nihče se ne bi potegoval za odhod v Avstralijo; na svetu ne bi bilo niti komunizma, niti kapitalizma.

Ze nekaj desetletij se znanost ukvarja s poizkusi, ki naj bi človeštvo odkrili umetno fotosintezo, to je sintetično proizvodnjo hranilnih snovi. Tudi o tem smo že na tem mestu razpravljali in dejali: Ce bi bilo mogoče v tovarnah ponoviti to, kar znanost zelene rastline, potem bi se človeštvo za vedno iznebil vseh skrbi kmečkega dela in mučenja. Zemlja, gnojila, rodovitnost, dež, toča itd., vse to bi ne vznujalo človeškega zanimanja.

Poizkusi pa verjetno še dolgo ne bodo privedli do praktičnih uspehov, zato so se biologi in znanstveniki o prehrani ogledali po prehranjevalnih rastlinah, ki fotosintetični postopek izpolnjujejo v nekaj »plemeniti kulturi, to je, da poleg sončne svetlobe nimajo nobenih posebnih zahtev.

Pri tem so zopet odkrili alge, mikroskopično eno ali večcelično rastlino. Čudovitost te rastline, ki je tako neznamajna, da jih

spravimo kar čeli tisoč na konico šivanke, je njena izredna skromnost. Za življenje alge ne rabijo praktično drugega kot vodo, zrak in svetlobo — zlasti svetlobo.

Alge rastejo povsod: v oceanih, jezerih, ribnikih, celo v najnerodovitejših predelih. Prav tako pa je tudi njihova rodovitnost. Alge se množijo s preprosto delitvijo celic. Zato ni mej za njihovo razmnoženje in tudi nobenih posebnih pogojev. Pri algah ne poznamo seve, niti dozorelosti. Skozi vse leto imamo bogato žetev.

Alge ne vsebujejo zgolj beljakovin — s čemer lahko nadomestijo meso in ribjo prehrano — pač pa tudi vitamine.

PREHRANA ZA SEDEM MILJARD LJUDI

Statističarji so izračunali, da bo človeštvo okrog l. 2050 naraslo na približno sedem milijard ljudi. Tudi drobna površina bo uganili, da naša dobra zemlja teh množic ne bo zmogla preživljati, ne samo zato, ker ne bo zadostnih površin zemlje, pač pa tudi zaradi izčrpanosti naše grude.

Prav zato so napor strokovnjakov z algami največjega pomena za obstoj človeškega rodu na zemlji. Na enem hektarju zemlje lah

ko pridelamo po 5 ton alg za prehrano. Komur je danes še na razpolago kos mesa, ta ga seveda ne bo zamenjal z algami. Zelo lahko pa je mogoče, da bodo čez 100 let tudi izbirni Francozi, Američani, Angleži, Nemci in tudi Slovani »gali po rešilni bilki alge. Ko so prvi pripeljali v Evropo krompir, so pred njim vihali nosove z mesom in krompirjem preobestjeni »boljši« slojci. Ljudstvo pa, ki je preživljalo težke čase lakote, je hitro seglo po novem božjem blagoslovu. Ali ne bodo alge morda čez petdeset let postale krompir dopolnjenega drugega tisočletja?

Postavlja se nam vprašanje: Kakšnega okusa so alge? Ameriški častnik Bill Davidson, ki je v laboratoriju vseučilišča v Texasu poskusil žlico oljnat-zelene mase, zatrjuje, da ima okus po kuhanem storžu zelja; morda tudi po cvetaču. To pa ne bi bilo slabo.

»Okus je zgolj navada«, zatrjuje strokovnjaki za prehrano. Praktično se sleherni človek prilagodi kakršni že koli užiti hrani, končno pa je lakota najboljša kuharica. Danes se znanstveniki trudijo, da bi alge najprej sprostili vsakega okusa, potem pa jih »zabellili« z različnimi okusi za razne narode. Mor-

da bomo po slaščičarnah že v doglednem času kupovali čokolado iz alg.

Začkrat pa ni tako važno vprašanje okusa, pač pa načini proizvodnje alg. Čeprav uspevajo alge povsod in ob vsakem času, je potrebno za to vsekakor in vob vsakem času ustvariti industrijske pogoje. Važno je tudi, da pridelek po največji poti doseže potrošnika, zlasti ko ne gre za stržno blago, pač pa za darilo lačnim.

Prehranjevalna revolucija je vsekakor v polnem teku. Revolucija, ki prinaša blagoslove in ne razdejavanja. Morda bo ta revolucija postavila na hladno vse današnje politične revolucionarje krvi in hudobije. Da bi le bilo res tako...

MORSKI PES

Na obali med Reko in Opatijo je morski volk napadel neko 32-letno gospo iz Augsburga v Nemčiji in jo pred očmi moža in dveh otrok potegnil v morskno globino. Gospa se je podala v vodo na obali blizu Reke, ki je za kopanje prepovedana, ker obala na tem mestu ni zaščiten. Nenaadoma se je med plavanjem obrnila in pričela obupno klicati na pomoč. Še predno pa se ji je posrečilo doseči obrežje, jo je volk zagrabil in jo potegnil s seboj. Mož in oba otroka ji niso mogli na pomoč. Morski volkove redko zaidejo v Jadransko morje. Strokovnjaki smatrajo, da je mrcina sledila nekaterim britanskim enotam vojne mornarice.

Sovjetijo obiskujejo le milijonarji

V okviru nove sovjetske taktike se Stalinovi nasledniki odločili, da nekoliko dvignejo železno zaveso in spustijo po kakega zahodnjaka v socialistični raj. Tako je na mednarodno tekmo v Moskvo odpotoval kar 1500 zahodnonemških nabijačev. Pred nekaj dnevi pa je poljski parnik »Bratoria« vozil 769 francoskih izletnikov v razna obalna mesta.

To so skromni začetki. Prostini potovanjem v Sovjetijo pa stoji nasproti številne ovire. Sovjeti vztrajajo še vedno pri tem, da so obiski mogoči le v skupinah, »kollektivih«. Poleg tega so oblasti postavile za posamezne zahodne države posebne kvote. To se pravi, da iz neke določene dežele pripustijo le določeno število turistov. Tako so za manjše države: Belgijo, Nizozemsko in Svico določili 50 vizumov na leto.

Prav tako turisti tudi ne bodo smeli po prosti volji po dolgem in počez razgledovati prostrane dežele. Sovjeti v začetni dobi razkazujejo tujcem večja mesta in nekaj socialističnih pridobitev, kakor n. pr. Dnjeprostroj. Vse izgleda, da bodo za prihodnjo sezono dovolili letovanja na Krimu. Obširna področja na severu in na oni strani Urala, kakor tudi Kavkaz pa bodo za tujce še vedno nedostopna.

Nadaljnji dve važni zapreki sta čas in denar. Kdor si lahko privoščiti vožnjo z letalom, je v dobrih devetih urah iz Pariza v Moskvi. Kdor pa je primoran uporabljati vlak, potrebuje kakih 65 ur za isto progno.

Dežela je po izpovedi francoskih in nemških izletnikov razmeroma zelo draga za tuje obiskovalce. Menjalni tečajji so tako odvrnili, da tujec v Moskvi porabi najmanj trikrat toliko na dan kakor v kateri koli drugi zahodnoevropski prestolnici. Angleži računajo, da je turistu potrebnih na dan 10 šterlin

(okrog 17.000 lir). Zahodnonemški navijači so morali pred odhodom položiti sovjetskemu zastopniku tisoč dve sto Mk (180.000 lir). V tem znesku je bila upočeta vožnja z železnico, prenočišče v hotelu, prehrana in vstopnice na stadion in za obisk nekaterih moskovskih znamenitosti.

Dvajset cigaret stane 1200 lir. Skodelica čaja 400 lir. Kosilo v cenejši restavraciji 30 rubljev (4500 lir), 100 g čokolade 15 rubljev (2250 lir), par čevljev 300 rubljev (45.000 lir).

Obiski Sovjetije bodo potemtakem izključno samo za milijonarje, delavstvo takih izdaokov peš ne zmore.

Rji so prišli do živega

Millijonske vrednosti uničuje rja. Rja ogroža industrijo, obrt, gradnje, kmetijstvo. Kjerkoli so stroji izpostavljeni zravnemu valovanju, nastajajo nevarnosti rje. Proti rji ščitimo kovine z barvili in laki ali jih kromiramo, ponikljamo ali broliramo.

Kemija in tehnika stalno odkrivata nove postopke za konserviranje kovinskih delov. Vsi ti postopki pa vse doslej še niso mogli preprečiti, da se določeni deli ne bi olupili zaradi udarcev ali drgnjenj. Rja najde tudi najmanjše odkrite površine in tu prične svoje uničevalno delo. Ko se je rja enkrat zagrizla, pričnemo napadene dele obdelavati s kladivom, pilo, žilnimi ščetkami, peskom in celo s ostrimi kemikalijami.

Pri zelo preciznih strojih in aparatih je seveda tako odstranjevanje rje nemogoče, prav tako pa tehki delov tudi ni mogoče primer no zaščititi. Tu ne preostaja drugega kakor skrbna delavčeva roka. Tudi se tako velika nega ne more preprečiti rje pri strojih, ki

so izpostavljeni velikim temperaturnim razlikam ali pri strojih, ki so postavljeni pod milim nebom. Taki stroji lepega dne ne funkcionirajo več in jih je potrebno deloma ali v celoti zamenjati.

Prav zato je izrednega pomena odkritje angleških kemikov, ki omogoča zarjavele železne dele očistiti rje, da izgledajo po izvršenem postopku kot novi. Izumitelj celo trdi, da zarjavelih delov ni potrebno razrezati, pač pa vse stroje položijo v očiščevalno kopel. Ko so take še tako zamožne stroje dvignili iz kopeli, ni bilo o rji ne duha, ne sluha in stroji so nemoteno obratovali.

Ta čistilnica rje deluje na podlagi spoznanja, da je rja, ali kakor se izraža kemik, oksid spojine železa in kisika in da se kisik sam zelo rad veže v spojine z vodikom. Če bi se posrečilo kisik v rji absorbirati v vodik, potem bi morala kovina zavzeti svojo prvotno nerjasto obliko.

Tako so veliko porcelanasto kad napolnili z nekim elektrolitom, katerega sestava je seveda skrivnost: iznajditeljev, ter ga spojili z isto smernim tokom. Rjaste dele, ki jih je treba očistiti, so priključili na pozitivni pol in s tem ustvarili anodo, negativni pol je ostal katoda. S pomočjo električnega toka, ki kroži od katode proti anodi, so železne dele obstrlevali z vodikom. Na ta način so vezali v rji vsebovani kisik z vodikom.

Angleška tvrdka Derustid Ltd. je pričela na veliko s čiščenjem rje na strojih in železnih delih. Razpolaga z vrsto ogromnih tankov. Prvi tank je napolnjen z močnim lugom, ki izluži maščobo in umazarijo na strojih. V drugem tanku zarjavele predmete temeljito operejo, da odstranijo lug. Šele nato prične dejansko odstranjevanje rje. V nekaj urah je tudi to končano. Deli prihajajo iz čistilnice gladki.

Avstralsko pismo

Adelaide, 4. sept. 1955.

V Perth, pristanišče Fremantle, je glasila moja vozovnica, ki so mi jo izročili pred odhodom v Trstu. Vihal sem nos ob tej nerazveseljivi novici. Perth ne zveni blagoslavno in tudi knjige o Avstraliji so skope navdušenja o prestolnici Zahodne Avstralije. Poleg vsega pa so me pričakovali v Melbourne prijatelji in — dobra služba. Ves čas dolge vožnje me je begala ena sama misel: kako bi jo potegnil iz Fremantla, kjer me bodo neizprošno odločili proti vzhodu vsej do Adelaide.

Moji načrti in izvedba pa so stroga državna tajnost in jih zato ne smem odkrivati čitateljem »Demokracije«, čeprav bo morda kak moj naslednik preživljal podobne skrbi. Skratka, iz Perth mi je proti Adelaide ostala na razpolago edino železniška vožnja. Ta pa je bila tako svojevrstno čudovita, da je vredno, da jo omenim tudi slovenskim bralcem. Iz Perth v Adelaide je polnih 2000 km železniške proge. Proga je enotirna. Poteka po najbolj zapuščenih predelih sveta, kjer je sam Bog dejal lahko noč. To je del »mrtvega srca« Avstralije. Deželi pravijo »Nullarbor-Plains«. Imenovali so jo po latinškem izviru »nullus arbor« (nobe-nega drevesa). Prav zaradi svoje enoličnosti pa je potovanje velik doživljaj.

Dva dni in dve noči drvi brzec s povprečno hitrostjo 68 km na uro skozi nepregledno puščavo. Predstavljate si oddaljenost med Ljubljano in Beogradom v popolnoma ravni črti (480 km) brez najmanjšega ovinka. Nato pa še progno Ljubljana - Carigrad, ne da bi zazrli eno samo mestece ali vsaj vasico; pa še ogromno skromno valovito ravnino skoraj brez sleherne vegetacije — in v spomin se vam bo vtisnila približna podoba te proge. Le približno seveda, kajti za resnično doživetje daljave in brezupnosti nullarborске ravnine je že potrebna vožnja s transkontinentalnim ekspresom transavstralske železnice.

Ta je že dve leti ponos dežele. Vsek Avstralec vas vpraša, če ste spoznali najlepši, najhitrejši in najudobnejši vlak vse južne hemisfere. V resnici ne pretirava s svojim vprašanjem. Vlak sestavlja deset pulmanov, ki so opremljeni s klimatičnimi napravami, z zvočniki in prhami. Priključenih je še po kakih 20 tovornih vagonov. Vse to vleče orjaška dieselska lokomotiva. Je to pravi luksuzni hotel na kolesih.

V salonskem vagonu, ki je razdeljen v prostor za kadilce in koncertno dvoranico s koncertnim klavirjem, visijo razkošne slike evropskih alpskih predelov. Te slike se večajo kontrast, ko se človek ozira skozi okna v žareči pas, ki drvi mimo in jemlje vid. Ob večernem mraku se zdi, da drsimo z ledjo po orjaškem kot olje mirmem neskončnem morju. Ta pogled iz zadnjega razglednega vagona je nepozaben.

Sonce žge po puščavi, ki jo le tu in tam pozvilja po kak na pol ožgan trnjev grm. V zelo dolgih presledkih se vlak ustavlja. »Postajajo nosijo kaj čudne napise: »397 milje« se imenuje ena, »742 milje« druga. Pa tudi takele: Wirramina, Bookaloo itd. Vse so enake: majhna koliba s streho iz valovite pločevine, betonskim tankom za vodo, nekaj drugih kolib ali šotorov za delavce ob prog. Ta čudna železniška proga je živ

dokaz človeške potrpežljivosti in njegove sposobnosti. Njena zgraditev je bila politična nujnost, kajti neposredna zveza Zahodne Avstralije z ostalimi predeli je šele ustvarila pogoje za pristop Zahoda h »Commonwealthu of Australia«. Brez te proge bi Zahodna Avstralia obvisela v zraku, odrezana na tisoče kilometrov z brezvodno puščavo. Ze dve desetletji je progna v prometu.

Pred uporabo modernih diesel-električnih vlakov so se vozarili po progah nad pet dni. Vzdruževali so jo in jo tudi še sedaj Novooavstraljanci — prišleki. Med njimi je celo nekaj Jugoslovanov. Njihovo življenje je trdo, plače pa so ustrezne.

V jedlinem vozu mi je natakale Nemec o tem pripovedoval. Zanj, zame in potnike je pogled na Nullarbor ravnino zanimiv, za ljudi s krompir in lopato pa je puščava pravi pekli. Neznosna osamljenost; še neznosnejša vročina, večno pripekanje sonca z neba brez najmanjšega oblaka, na mirijade krvi žejnih muh in komarjev in stalna, netušljiva žej.

Za potnika, ki je plačal za vozovnico I. razreda okrog 30.000 lir s polno prehrano in lastno kabino v spalnem vagonu, je v resnici preskrbljeno z vsemi udobnostmi. Skodelico čaja z biskvitom mu zjutraj postrežejo kar na postelji. Zajtrk je pravo razkošje in vsebuje po pet do šest jedi, od ovenih kosmičev z mlekomo do debelega bifteka, jaje s slanino, ocvrtnih rib, svinec, ne v vseh oblikah; da masla, marmelad, medu, čaja, mleka, kave, kakava itd. niti ne štejem. Kosi le in večerje pa so pravcate poročne pojedine. Vina in piva je po mili volji na razpolago brez doplačila. Ne manjka niti brezalkoholnih pijač. Po zvočnikih prenašajo po vseh sijajno ohlajenih oddelkih zabavno glasbo. Prha je potniku vedno na razpolago.

Moj sopotnik me sprašuje, kako mi ugaja Avstralija. Odgovarjam: »Neverjetna dežela! Kdo bi jo zapopadel?« Tudi tega nisem mogel zapopasti, da smo od Perth do Adelaide za prvih 380 milj in za zadnjih 134 milj morali menjati vlak. V Avstraliji ima vsaka zvezna država drugo drugo širino tira. Transkontinentalni ekspres je last zvezne vlade in vozi po ozemlju Zahodne Avstralije, po zveznem ozemlju in po Južni Avstraliji, zato ga sestavljajo tudi tri garniture, vsaka s svojo širino osi. Neverjetno, ali resnično. Tudi temu se človek privadi, kakor marsičemu drugemu v Avstraliji.

Prihodnjik pa še kaj več. V. K.

OD TU IN TAM

Pred kratkim so Nemci vpeljali najdaljšo avtobusno progno v Evropi. Izhodišče proge je Monakovo, zadnja postaja pa Beirut v Libanenu. Vožnja traja deset dni.

Najtežji možakar v Srednji Evropi je Švicar Ernst Scheerer. Po poklicu je pek, slaščičar in gostilničar. Možakar vstaja vsako jutro ob štirih. Vsak večer je pokonci do polnoči. Opoldanskega spanja ne pozna. Star je 54 let in teht 205 kg.

Ameriški cariniki so zaplenili na francoskem parniku »St. Ioa« 12 kg čistega heroína v vrednosti 750 milijonov lir. Mednarodni prekupilci z mamili so s tem prejeli največji udarec v zadnjih letih.

POD ČRTO

ŽUPAN MESTA TRAPANI

(Vreni Pfister)

Gospodo župana mesta Trapani, ne poznate? Skoda! Res velika škoda! Je to negovan starejši gospod z narahlo osivelimi sencmi, dobrohoten in s polikanimi nohti. Nosi svetel panama klobuk. Pa ne na glavi, o ne! Pač pa neprisiljeno v desnici. V svoji dragoceni limuzini ga skrbno polaga poleg sebe. Sam ne vozi. Ne. Sam sedi v ozadju svojega vozila in prepušča svojem snežnobelo livriranemu vozaču. Vsem je to zelo odličen gospod, gospod župan pač. Humorja pa ne smatra za dejanje, ki bi bilo izpod njegove časti.

Seveda bi radi izvedeli, odkod ga neki poznam. In prav to je zgodba, ki bi vam jo rad povedal. Privlačnost gospoda župana je kriva, da pričnjam s koncem, namesto z začetkom.

Ce danes s prijateljem razmišljava o najinem neprostovoljnem obisku mesta Trapani, potem nama postaja jasno, da nama je usoda sama izgledala pot do tja.

Takrat sva bila namreč na potovanju po Siciliji. Iz Palermo sva nameravala nekega dne obiskati sloviti tempelj Segesta, ki leži kakih šestdeset kilometrov v notranjosti. Imela sva pri sebi nekaj denarja in za »ročeno prtljago« rdečo mrežo, v katero sva spravila oba fotografska aparata. Morda mi

je sama jasnovidnost narekovala, da sem tja spravil tudi čist robec.

Ko sva se že nekač časa vozila, opaziva, da sva stopila v napačni vlak. V nekega polzevca, namesto v brzec. Pri vsej stvari so se ne ljuba odkritje kar prekopicala: čeprav se bo zdelo neverjetno, je vendar res, da tega dne nisva imela nobene priložnosti več za povratek v Palermo. Vasica Segesta, kjer bi lahko prenočila, sploh ne obstoja. Tako nama je ostala le izbira, da prenočiva na prostem pod svežim robcem in rdečo mrežo, ali pa da se popeljeva dalje v Trapani. Medtem ko sva še kolebala med »seno antike« in meščansko posteljo, je zadevo odločil vlak kar sam. Z ostrim piskom se je namreč premaknil in oddrdal mimo postaje. Osamel tempelj Segesta pa naju je mogočno pozdravil s ponosnega grida. Svar je bila torej odločena: prenočila bova v Trapani. Mesto leži sicer kakih 40 kilometrov oddaljeno od morske okale, zato pa nama je jamčilo prenočišče.

Končno sva le prišla do tega, da uživava zlat večer skozi očarljivo sicilsko pokrajino. »Gotovo imate potne liste s seboj, je spraševal neki nesrečnež od sopotnikov. Z nasmehom sva pokazala na mrežo s fotografskima aparatoma in robcem: »To je vse, kar imava s seboj!« Kot na udar se je vzdruže v našem oddelku spremenilo. Vsi do sedaj tako prijazni, sočustvujoči in na vsako uslugo pripravljeni; do-

mašni so se opazno pričeli odmikati od naju. Nekdo se je pričel praskati po glavi. Drugi je dvigal obrvi. Tretji je imel oči samo še za pokrajino. Razumljivo, nihče ne prinaša rad svoj ženi dva potepuška turista čez noč. Vsi pa so bili prepričani, da brez potnih listov v Trapani ne bova našla zatočišča. Tako sva bila že vnaprej pripravljena na težkote in sva zato v Trapani postopala po točnem načrtu. Pričela sva pri zakotnih penzionih. Zdelo se je naravnost strahotni. Na najino sredo pa so bile vse sumljive postelje zasedene. V majhnih hotelih se nama ni bolje godilo. Strah pred policijsko kontrolo nama je zapiral vrata. Pa sva splezala nekač stopnic navzgor. V Rotary hotelu je končno izgledalo, da so najin položaj razumeli, vsaj na pol. Objubljali so nama vsaj podstrešno sobo, obljube pa niso držali.

Ob pol deseti uri zvečer sva bila tako rekoč na koncu svojih naporov. Obupno sva vse upe in nade postavila na zadnjo, drzno kartico: prvorazredni hotel. Po skrivnostnem in natančnem pregledu žepne blagajne sva si prislegla, da ne bova zinila nobene besedice o najnjih potnih listih. Za vsak slučaj sem rdečo mrežo spravil v žep. In glej! Z velikim začudenjem sva ugotovila, da imajo v prvorazrednem hotelu polno razumevanja za ljudi v zadregi: brez pridržkov so nama nakazali sobo. Ko sva se po temeljittem pranju ogledovala v zr

cau, se v resnici nisva mogla načuditi tej okoliščini. Morda so pa gostje prvorazrednih hotelov čudodelniki, ki znajo kultivirati svojo zunanost? Kdo bi to vedel? Na vsak način se je zdelo, da se je dolga policijska roka ustavila pred temi razkošnimi vrati. Medtem pa je že krepko potrkalo. Hotelski deček naju je prenesel s prijazno prošnjo ravnateljstva, da bi še pred večerjo odhlieta na kvesturo zaradi najnjih perzonali. Prošnja se je zdelo nedolžna in vsekakor upravičena. Nisva si upala ugovarjati.

Morda so vam znane pristojnosti kvesture? Morda vam bo slučajno tudi znano, kje leži kvestura v Trapani? Midva tega nisva vedela. Kljub temu sva jo našla. Tik pred enajsto sva se znašla na policiji. Izgledalo je, kakor da so čakali prav na naju, ne glede na nočno uro. Pregledali so naju od vrha do tal in nato odpravili v pusto sobo, ki je bila opremljena z veliko mizo, stolom in sofo iz biedermajerskih časov. Vsako toliko je vstopil nov policist, naju ostro pogledal v oči in si pustil različiti najin sprime. Končno jih je bilo kar pet: debelinko in dolgočez, krivonožec, nekdo z majhno govorno napako in še peti z nevarnim kljukastim nosom. Vsi so bili izredno ljubezni in dobrohotni ljudje. Imenitno smo se zabavali. Nisva pa mogla zopasti, na kaj pravzaprav še čakava. Končno se je pri vratih nekaj zganilo. Stražmojster

si je z vso naglico zapenjal bluzo. »Coraggio!« nama je ohrabrujoče zašepetal, medtem ko je z roko nervozno popravljal zaponko na pasu. Vsi ostali pa so se že dolgo prej postavili v strumno držo. Med vratnimi podboji se je pokazala moška suha postava s plahutajočim civilnim sukničem in z oblastniškim glasom. No, končno sva le uganila, na koga smo tako dolgo čakali! Hipoma naju je odkril na biedermajerski zofi.

O vsem tem, kar se je v naslednji pol uri streslo na naju uboga grešnika, s trani pravice, tega se v resnici rada ne spominjava.

»Prosim vaju, da mi odgovorita na naslednja tri vprašanja: 1) Kaj se pravi po italijansko hišna gospodinja, 2) Na čem bi se skoraj razbila tretja ljubavna prigoda v šega deda s strani vajinega očeta, in 3) Koliko dlak bi moral imeti vajin ded z materine strani ob svojem sedemdesetletnem rojstnem dnevu na nožnem palcu, če se ne bi odločil, da umre pri tridesetletih letih?«

Ce teh treh razumljivih vprašanj v teku petih sekund ne odgovorita v najboljši italijanski, potem se ne bosta nikoli več vozila brez potnih listov v Trapani! Kajti potem sta gotovo sumljiva subjekta, da celo skoraj objekta.

vi. Pismeno pa sva se morala obvezati, da bova Trapani še pred zoro zapustila.

Je to posebne vrste občutek za človeka, ki ga ob vrti neko mesto postavi pred vrata. Potreben je že tempelj Segeste, da človek tako razžalitev pozabi za nekaj ur.

Kaj se vam ne zdi, da je končno le prišel čas, da postavim na oder prijaznega gospoda župana? Kar pomirite se, prosim. Je že na poti. Spomin na ponečne strahove, gromozansko doživetje templja Segeste in tolažljivi izgledi na dolgourno korakanje po asfaltu, vse to je najino odporno silo tako omajalo, da sva se na povratku obiska tempelja odločila za avtostop.

Prvo vozilo, ki naju je prehitelo, je bila ameriška razkošna kočija. Skoraj brezslušno je zdrknila mimo naju. »Aha, tako prihajajo bogati ljudje...« sem že hotel zakričati, ko se je vozilo ustavilo in počasi pripeljal nazaj. Vse ostalo se je razvijalo kot v pravljici: belolivrirani sofer je skočil iz vozila, z lahkim priklonom odprl vrata in vstopila sva. Pogreznil sem se v mehke blazine. Moja mreža se je usedla poleg elegantnega panama klobuka. Negovan starejši gospod je zamrnil svoje melodiozno ime.

Kako se je potem zgodilo, da sva prav temu imenitnemu gospodu pripovedovala svoje doživljaje v Trapani, tega si v resnici ne znamo. (Nadaljevanje na 4. strani)

VESTI s TRŽAŠKEGA

Podtajnik Folchi v našem mestu

Konferenca za pristanišče - Objava Spomenice o soglasju se proučuje

Pretekle dni se je mudil v Trstu podtajnik v italijanskem zunanjem ministrstvu g. Folchi. Imel je sestanke z različnimi predstavniki tukajšnjih upravnih in političnih oblasti ter gospodarskih organizacij in ustanov. V torkih zvečer pa je imel v prostorih vladnega generalnega komisariata tiskovno konferenco, na kateri je podal nekaj važnih izjav. Podtajnik je odgovarjal tudi na vprašanja, katera so mu postavili prisotni novinarji.

Predvsem je povedal, kar je bilo že znano, da je italijanska vlada sklicala mednarodni posvetovalni sestanek o tržaškem prostem pristanišču. Nanj je povabila Avstrijo, ki je svojo udeležbo že potrdila, Češkoslovaško, Nemčijo, Jugoslavijo, Svico in Madžarsko. Podtajnik je podčrtal, da je Italija to storila v smislu izpolnjevanja do ložb londonskega sporazuma. Dodal pa je, da ne bodo na sestanku sklenili nobenega posebnega sporazuma, kajti tržaško pristanišče je na razpolago vsem, brez vsake diskriminacije. Ni pa mogel povedati, kdaj bo od tega sestanka prišlo, verjetno bo pa sedež konferenca v Rimu.

Na posebno vprašanje je izjavil, da se londonski sporazum na Tržaškem pravzaprav že dosledno izvaja, čeprav ni bil še doslej objavljen v Uradnem listu. Pripomnil pa je, da se trenutno z vprašanjem njegove objave pečajo pravniki, ki se spoznajo na ustavodajno zakonodajo. Tako bomo torej le dočakali, da bo ta listina objavljena in da se tukajšnje sodne in upravne oblasti ne bodo neprijetno prepirale, kaj naj velja: ali sporazum, ki ni zakon, ali zakon, ki ni v duhu sporazuma. Ljudje pa bi medtem sedeli po zaporih, kakor se je to že zgodilo.

Važna je tudi izjava, da delo za sestavo in začetek delovanja Mešane jugoslovanske italijanske komisije, ki bi bila pristojna za reševanje sporov in tolmačenje določil londonskih sporazumov kot nekakšna instanca, vendarle še ni zastalo. Prav v našem današnjem uvodniku poudarjamo njen pomen in potrebo. Podtajnik Folchi je dejal, da je delo za sestavo te komisije v teku in da zdaj pregledujejo točke, ki jih vsebuje dogovor o njenem poslovanju, katerega so sestavili v prvih mesecih letošnjega leta skupno z Jugoslavo v Rimu.

Ob zaključku tiskovne konferenca je podtajnik Folchi izjavil, da se Italija zaveda, da je vprašanje ravnanja z manjšinami eden najvažnejših problemov, katerega je treba rešiti v duhu civilizacije, posebno zaradi slabih izkušenj in posledic predvojne italijanske politike v tem pogledu.

Prav v zvezi s tem zaključkom podtajnika Folchija torej upamo,

ŽUPAN MESTA TRAPANI

(Nadaljevanje s 3. strani)

razložiti. Najbrž sva se pač nekotinu morala izpovedati. Obrvi panama - gospoda so se med pripovedovanjem stalno pomikale po čelu navzgor. Končno je začuden začel: »Perbacco! In prav v našem mestu sta morala doživeti tako avanturo?»

»Kaj ste iz Trapani, gospod?« Občutil sem, kako sta se mi začrtali dve nevarni pokončni brazdi na sivi korenini nosu.

»Eh, jo čredo! Poiché sono il sindaco di Trapani! Za nekaj sekundov sem obsrnela. Kaj? Župan mesta Trapani? Pozročitelj in utemeljitelj vseh najhujših prestanih nadlog? Sedel tu in si upa še postavljati se s svojimi dostojanstvom.

Gospod župan pa se je hitro ovedel položaja. Nedolžno in smehljaje se je dejal: »Zakaj pa, za božjo voljo, nista takoj prišla k meni?«

Trpneti sem se obotavljal z odgovorom.

»Signor sindaco, ker vas večeraj še sploh nisva poznala! Presenečeno naju je pogledal in potem... ne, tako slabo pa ni z mestom Trapani, dokler ima župana, ki se tako iz srca smeje! V resnici tudi midva sva nenadoma presnela v smeh kot dva norca. Celo belodolžnemu vozaču je bilo v tem primeru dovoljeno, da se nasmehe. Ugotovil sem to od zadaj, na njegovih uhljih.

Pri slovesu mi je gospod župan svojo skrbno negovano roko položil na ramo: »Ko bosta prihodnji spet obiskala Trapani, preskočita kvesturo in se zglasta takoj pri županu. Mnoge neprijetnosti si bosta prihranila.«

Kaj bi rekli o gospodu županu mesta Trapani? Ali ni to najčarnejši postarni gospod, ki so vam ga kdajkoli predstavili?

da se bo vse, kar je napovedal, tudi uresničilo, in to tako, da bo tukajšnje prebivalstvo, pa naj bo to italijansko ali slovensko, res zadovoljno. Doslej je namreč izvajanje Spomenice o soglasju in samega Posebnega statuta le preveč pomankljivo in ne bi mogli reči, da je vse prav tako, kot se uradno zagotavlja. Predvsem manjka organ, ki je poklican, da raziasni točke, v katerih se pojavljajo dvomi in razna ozka in široka tolmačenja. Ob dobri volji bo potem lahko bolje.

Trst - Genova

Tekmovalna bitka med Trstom in Genovo o tržaškem pomorskem prometu poteka z izredno žilavostjo na strani Genove in z hudo obzirno obrambo Trsta. Gre za vprašanje vrnitve nekaterih ladij Trstu in obnovitve rednih pomorskih zvez.

V ospredju diskusije sta ladji »Asia« in »Victoria«, ki bi ju po zakonu morali prenesti v tržaško luko. O zadevi je govoril občinski svetovalec PSI, dr. Teiner, v sredo 14. t. m. in postavil naslednje zahtevke:

- 1) Država je kriva, da je Trst o-

stal brez ladjevja in država mora tudi rešiti to vprašanje. Ker se v petnajstih mesecih ne da zgraditi nove flote, mora država takoj ustanoviti redne pomorske proge iz Trsta s pomočjo najetih ladij v okviru do sedaj že uzakonjenih konvencij o pomorstvu.

2) Istočasno je treba pričeti z gradnjo novih ladij pomorskih državnih družb »Finmare« zato, da bi postopoma zamenjevali najete ladje, ki so vedno starejše, z novimi, modernimi, zgrajenimi za potrebe tržaških rednih prog.

3) Genova, Trst, Neapelj in Benetke, kjer se sedeži državnih pomorskih družb, bi se morali združiti v skupni akciji, da se zgradi ladjevje »Finmare« vsaj v predvojnem obsegu.

Pred vojno so državne pomorske družbe razpolagale z 1,4 milijona ton ladjevja, sedaj pa komaj z okrog 630 tisoč tonami, čeprav se je skupna tonaža dvignila s 3,4 milijone ton ladjevja na več kot 4 milijone ton.

Razlika je na račun svobodne pomorske podjetnosti, torej na račun zasebne iniciative, ki je bila tako pri nas, kot povsod drugod začetnica pri ustanovitvah pomorskih družb.

VESTI IZ NABREŽINE

Pred par tedni smo tu pokopali enega najstarejših kamnosekov v Nabrežini, pok. Antona Pertota po domače gospodank. Pokojnik je dolgo vrsto let delal v kamnolomih, bil je zelo priden in dober gospodar, ki si je tudi pripravil lastno hišo. Pred nekaj meseci mu je umrla žena, to ga je tako potrla, da je kmalu šel za njo. Zapuščevse otroke že preskrbjene, eden od sinov, Celo, je akademski kipar, ki je razstavljal svoja dela že v raznih mestih Evrope ter se trenutno nahaja na Svedskem. Vsem izražamo naše sožalje.

Pred tednom dni pa smo spremili k zednjemu počitku Marijo Vižintin, mater občinskega odbornika Ada Visintina.

Pokojnica je bila dolgo vrsto let vkrkana na Lloydovih parnikih teje prepotovala večkrat cel svet. Bila je pridna in zelo skrbna žena in mati. Zavrtna bolezen, ki toliko mladih ljudi pobere, se je lotila tudi nje. Bolehala je že več let in se sedaj v 60. letu starosti poslovila od svojih.

Sinu Adotu, kakor tudi vsem ostalim naše najiskrenejše sožalje.

Preteklo soboto popoldne smo pokopali gospo Bandini, mater ravnateljice podjetja »Montecatini« v Nabrežini ter bivšega občinskega svetovaleca Sergija Bandini. Družini Bandini naše sožalje.

Videmski sporazum na delu

Trst - Solkan čez Gorico

Pretekli terek je bila odprta avtobusna zveza med Trstom in Solkanom, ki gre skozi Gorico. Teko je to soško središče po dolgi vrstli lež dobilo neposreden dostop v naše mesto, s katerim je bilo nekoč tako tesno povezano.

Prvi avtobus je odpeljal iz Trsta brez potnikov, tudi v Gorici ni vstopil nobeden. Promet pač zavil od prepustnice, katerih izdajanje je v glavnem še v teku.

Tako se ne dela

Medtem ko poteka postopek za izdajanje prepustnic na italijanski strani v redu in ni slišati velikih pritožb, pa pravijo, da na jugoslovanski strani izdajanje nekako zavirajo. Ljudje stojé pred uradi že zgodaj zjutraj v vrstah, uradniki pa razdelijo vsak dan le omejeno število tiskovin. Ostalim interesentom sporočijo naj se vrnejo naslednji dan.

Neumestne grožnje preko »Radia Ljubljana«

Preteklo nedeljo je »Radio Ljubljana« imel na sporedu svojo običajno reportažno oddajo »Po naši lepi deželi«. V njej je bil tudi intervju z neko »svežo glavco« v Tolminu, in ta se je, kakor pravijo v Srbiji, prav neokusno »razpustilole«. Povedal je, da je veliko ljudi, ki si želijo na drugo stran, v Benečijo in Gorico. Toda naj ti ne pozabijo, da bo ljudska oblast budno pazila, komu bo dala prepustnico in kako jo bo kdo uporabljal. Na se ljudje ne varajo itd.

Cemu so neki potrebne takšne grožnje? Se pastir res tako očetovsko boji za ovčice? Posebno v tem trenutku je bila vključitev takšnih izjav v program osrednje slovenske radijske postaje gotovo delo kakega neodgovornega in neuravnovešenega pošameznika.

ŠOLSKE VESTI

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča:

Vpisovanje in popravni izpiti na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom se bodo vršili od 11. do 27. septembra t. l.

Dne 1. oktobra t. l. bo šolska sv. maša in 3. oktobra bo redni pouk. Vsa tozadevna pojasnila dobé starši pri didaktičnem ravnatelju dotičnega okrožja.

Na Višji realni in klasični gimnaziji v ulici Lazzaretto Vecchio 9-II traja vpisovanje učencev za šolsko leto 1955-56 od 1. do 25. septembra vsak delavnik od 10. do 13. ure. Podrobnosti so razvidne na oglasni deski.

Ravnateljstvo Državne nižje srednje šole v Trstu sporoča, da je rok za vpisovanje od 1. do 20. septembra 1955. Tajništvo je odprto vsak dan od 9. do 12. ure.

Vpisovanje v Drž. nižjo strokovno trgovsko šolo v Trstu pri Sv. Ivanu se vrši vsak delavnik od 9. do 12. ure v tajništvo zavoda vse

do vključno 25. septembra 1955. Solnine ni.

Ravnateljstvo Industrijskega strokovnega tečaja s priključenim tretjim razredom v Nabrežini in oddeljenih razredov pri Sv. Križu sporoča, da se vrši vpisovanje v 1., 2. in 3. razred vsak dan do vključno 24. septembra t. l. in to v ravnateljstvu v Nabrežini.

Staršem priporočamo, da pobite z vpisom svojih otrok in ne odlašajo na poslednji dan.

Prednostne lestvice

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča, da bodo v dnevih od 12. do vključno 21. septembra t. l., od 10. do 13. ure, na slovenski višji realni gimnaziji v Trstu, ulica Lazzaretto Vecchio št. 9-II, objavljene dokončne in izvršne prednostne lestvice za podelitev poverjenih in nadomestnih mest na slovenskih srednjih šolah za šolsko leto 1955-56.

ČESTITAMO

Na Državni trgovski akademiji in na Državnem učiteljsku v Trstu so se v letošnjem poletnem roku vršili usposobljenostni izpiti. Maturanta Zajec Nadja na Trgovski akademiji in Terčič Bruno na Učiteljsku sta dosegla zelo visoko srednjo oceno.

Pred nekaj dnevi sta imenovana maturanta prejela lastnorčno podpisano pismo ministra prosvete Paola Rossi-ja, katerima čestita lepepmu uspehu, ki naj bo v ponos obema in pa profesorjem. Istočasno jima želi mnogo uspeha v bodočem poklicu. Čestitamo!

Glasbena šola SPM

VPISOVANJE NOVIH IN LANŠKIH UCENCEV V GLASBENE TEČAJE BO 20. SEPTEMBRA OD 10. DO 12. URE V UL. MACHIAVELLI 22-II. POUČEVALO SE BO VSE INSTRUMENTE IN PRIPADAJOČE TEORETIČNE PREDMETE.

Razveseljivo dejstvo za slovenske osnovne šole

Te dni smo dobili novo in sodobno opremljeno drugo berilo »Mladost cvetev«, ki sta ga sestavila Hinko Medič in Marija Polakova, ilustriral in opremil pa Milko Bambič.

To berilo bo vsekakor prijetno iznenadilo. Četudi ima le 8 strani več od prejšnjega, ga vendar presegata za 51 sestavkov. Vseh sestavkov je 171. Od teh je 66 pesmi. Dvajset zelo ljubkih je spesnil sam Hinko Medič. Sestavki so dobro izbrani, tako da bo to berilo za otroke tudi višjih razredov zelo zanimivo čtivo. Kar pa preseneča je to, da je berilo skoro slikanica! Saj ima 80 slik napram 14 v starem berilu. Vse so tiskane razen v črni barvi še v osmih različnih barvnih odtenkih, ki dajejo berilu ono potrebno pestrost, ki vzbuja in stopnjuje učencevo zanimanje za podano snov.

Verjetno je to danes najboljša naše drugo berilo in bo krasna na

grada za pridnost naših malih šolarjev. Važno in laskavo za slovenske starše pa je dejstvo, da je tako berilo izšlo prav tu v Trstu, kar dokazuje spremembo odnosov medrodajnih krogov do naše slovenske šole. Slikarju g. Milku Bambiču pa želimo, da bi kmalu še kaj slidenega ustvaril, saj ostaja od 1925. leta, ko je s svojim prvim in prodornim nastopom, kot prvi in menda edini Cankarjev ilustrator (z litografijami h krasotni izdaji italijanskega prevoda »Hlapca Jernejca«, še vedno naš najboljši knjižni ilustrator na Tržaškem.

dr. R. M.

DIJAŠKA MATICA

Dijaška Matica sporoča vsem poverjenikom, članom in prijateljem, da bo letos tradicionalni »Teden za našega dijaka« od 2. do 9. oktobra. Dijaška Matica naproša vslovensko javnost, da bi izpolnilo svoj narodno dolžnost ter podprla njeno plemenito delovanje.

TRŽAŠKI PREPIHI

Kaj premore laž proti resnici!

Zadnja številka komunističnega »Delca« z dne 10. sept. trdi v zadnjem odstavku svoje kurzive pod naslovom »Čudne spremembe, da vse je morala tudi »počastitev« (samostalnik so napisali v narekovanju) 25-letnice bazoviških žrtev zadovoljiti le s 14 vrsticami, dobroskritimi na četrti strani lista. »Debelka komunistična laž!« Do 9. sept. je »Demokracija« posvetila uvodni članek v spomin narodnim mučnikom in še dva manjša prispevka. Tudi če bi pisec »Čudnih sprememb« napisal svoja natočevanja pred 9. sept., bi mu poštenost in resničeljubnost morala — po prejemu »Demokracije« v petik zjutraj — narekovati popravek ali celo izločenje netočnosti in iz tevirajočih klevečastih podtikovanj. V slabih veri tega ni storil, čeprav bi urednikom kaj lahko dokazali, da so tako postopali pri objavah za komuniste aktualnih novic.

Če bi svedela tako postal, bi se vse klevečasti stavba zrušila v pesek. Ta ponovni dokaz komunistične resničeljubnosti sovpadata med tiste ogromne plakate, s katerimi poskuša »Delco« povečati število svojih naročnikov. V resnici je branje v »Delcu« prav tako resničeljubno, kot njegove »čudne spremembe«.

Se besedo o »umetni gnójnicia in njeni bohotni industriji v Ameriki in Angliji, pa tudi drugih kapitalističnih deželah. Ze nešteto krat smo ugotovili, in z nami vsi čitatelji »Demokracije«, da je dilekcijska polemika s slovenskim priveskom komunistične partije popolnoma impotentna. Niti na en sam članek v »Demokraciji« o »sovrastvu do vsega naprednega (?) in poštenega (???)« doslej niso odgovorili s protargumenti. Kakor hitro pa so postavili po kako nepremišljeno dogmatično trditev, so jo morali pač z vsjo potrebno priklado promptno pogoltniti. Obnašanje »časnikarjeva« pri »Delcu« je močno podobno — kakor smo to

Prispevki v korist kmetovalcev

Pokrajinsko kmetijsko nadzornišvo bo nudilo s potrebno vsoto, ki je bila stavljena na razpolago za tekoče finančno leto, prispevke za nekatere važne pobude, nanašajoče se na izboljšanja in povečanja krajevne proizvodnje; v ta namen bodo dani:

1) Prispevki, ki lahko dosežejo največ 38 odstotkov izdatkov za gospodarska izboljšanja (gradnje, razširitve, preureditve poslopij, naprav za namakanje itd.) in za zemeljske spremembe (globoko oranje za nasaditev trt in sadnega drevja in za ustvaritev novih setvenih površin).

Kmetovalci, ki nameravajo izvesti omenjena dela in se poslužiti zakonitega prispevka, morajo vložiti tozadevno prošnjo na Pokrajinsko kmetijsko nadzornišvo, oddelček za zemeljska izboljševanja, Trst - ulica Ghega, št. 6, telef. št. 35156. Rok za vlaganje prijev zapade 30. septembra t. l.

Za oranje in zasaditev trt in sadnega drevja, že sama naročitev velja kot prijava.

Kmetijsko nadzornišvo bo v vsakem primeru obvestilo zainteresiranca o možnosti dodelitve prispevka, nakar bo lahko predložil prošnjo, opremljeno s tozadevnim dokumenti.

2) Prispevki, ki lahko dosežejo največ 70 odstotkov izdatkov za nakup trtnih sedik (divjak in cepljenk), oljk in sadnega drevja. Nakup bo skupno izvedlo kmetijsko nadzornišvo, ki bo tudi skrbelo, da bodo sadike prvovrstne in da bodo nudile vsa potrebna jamstva za dober uspeh nasadov.

Naročila za jesensko saditev se sprejemajo do 20. oktobra t. l., za spomladansko pa do 28. februarja 1956. Za vsa naročila je treba ob naročitvi položiti 8 lir za trto-sadiko divjako, 12 lir za vsako trtosadiko ceplenko in 60 lir pa za vsako sadno drevce.

3) Prispevke za nakup vrtnic in čebulic tulipanov - v najvišjem znesku 30 odst. izdatkov, in kmetovalcem, ki se večinoma bavijo s cvetličarstvom. Naročila za najmanj 50 vrtnic in 200 tulipanov se bodo sprejemala vse dokler ne bo izčrpana razpoložljiva vsota.

Ob naročitvi mora prosilec dati na račun 60 lir za vsako vrtnico in 12 za vsako tulipanovo čebulico.

4) Prispevek za nakup predvsem koristnih in še malo poznanih kmetijskih strojev, v najvišjem znesku 30 odst. nakupne cene. Prošnje je treba vložiti do 31. oktobra t. l., ki pa morajo biti predložene pred nakupom in opremljene s tremi po-

nudbami pooblaščenih tvrdk (dana bo prednost za one stroje, katere bo posebna komisija smatrala bolj racionalne za naše ozemlje).

5) Prispevek v znesku okoli 50 odstotkov za nakup bikcev sivo-rjave pasme. Naročila se sprejemajo do 30. septembra t. l. Istočasno pa mora zainteresirani živinorejec dati na račun 130.000 lir.

Nagrade za dobro vzdrževanje (snaga in krmiljenje) bikov. Posebna komisija bo odmerila imenovane nagrade, upoštevajoč krmiljenje bika, rabo močnih krmil in še higiensko stanje živali.

Nagrade za dobro rejo bikceve. Ta nagrada bo dodeljena tistim rejcem, ki se bodo odlikovali v vzreji in z namenom, da s to vsoto delno pokrijejo stroške, ki so jih imeli z vzdrževanjem matere in bikca samega.

Nagrade za vzrejo telček. Za pospeševanje vzreje odbranih telček in za olajšanje njih oddaje drugim rejcem področja, bodo dane nagrade za vzrejo telček. Za sprejem omenjenih nagrad se morajo zainteresirani rejci obrniti na Urad za živinorejo - Kmetijsko nadzornišvo, kjer bodo lahko dobili bolj natančna pojasnila.

6) Prispevki za nakup racionalnih panjev in koristnega čebelarškega orodja v najvišjem iznosu 30 odstotkov. Prošnje je treba vložiti do 31. oktobra t. l.

7) Prispevek za nakup odbranih semen (žitaric in povrtnin) v najvišjem iznosu 25 odstotkov. Prošnje se bodo sprejemale, vse dokler ne bo izčrpana razpoložljiva vsota.

8) Prispevek za nakup novih proti glivičnim in insekcijskim pripravkom, v najvišjem iznosu 30 odstotkov. Tudi za te prispevke se bodo sprejemale prošnje, vse dokler ne bo razpoložljiva vsota izčrpana.

Vse omenjene pobude in izvedbe potrebnih del spadajo pod veljavne zakonske določbe in zadevne pravilnike, s katerimi se kmetovalci lahko seznanijo v uradu Pokrajinskega kmetijskega nadzornišva v ulici Ghega št. 6-I, tel. 38-673.

TVRDKA S KOLONIALNIM BLAGOM, jestvinami in raznim iše mladega potnika, že veččega odnosno začetnika z dobro voljo, za Trst in okolico. Ponudbe poslati na upravo lista pod značko: »Zastopnika«.

MALA DRUZINA (dve osebi) išče služkinjo pošteno, zmognijo njih del. Ponudbe poslati na upravo lista pod značko: »Služkinja«.

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK Dr. STANISLAV PAVLICA se je preselil v ul. Rittmeyer, 13 in sprejema od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure Stev. telef. 31-813.

Vespa
125, 150 in 150 G. S. KUB. CM
NA OBROKE IN PROT. TA
KOJSN JEMU IZROČILU

Vespe
RABLJENE

ORIGINALNI NADOMESTNI
DELI »P I A G G I O«

PRODAJA AGENCIJA:
TRST, UL. S. FRANCESCO 46
TEL. 28.940

Mizarji kmetovalci podjetniki

Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in par-kete nudí najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonzino, 2 4